

Negocjacje z rządem zakończone, związkowcy idą do Sejmu »6

Ordonówna wraca na te same deski »10

Ustawia się kolejka kandydatów do walki o pałac prezydencki »12-13

Fałszywe banknoty w bankomatach »28

Hamas zaatakował Izrael o świcie. Litwa i Zachód muszą zadać sobie pytania

Fot. EPA-ELTA

Struktury Izraela zawiodły. Premier Benjamin Netanjahu zwrócił się do narodu dopiero 5 godzin po ataku. „Jesteśmy w stanie wojny. I ją wygramy” — zapewnił. Są w tym też wnioski dla Litwy. „To wojna egzystencjalna” — odpowiada nam ekspert Artur Płockszto. I zadaje niewygodne pytania. »4-5

Weekendowa burza uderzyła w cmentarz na Rossie »7

ISSN 1392-0405

Prof. Wysocki o wkładzie Polonii w niepodległość »14-15

KURIER
WILEŃSKI

Ukazuje się od 1 lipca 1953 r.

**Birbynių g. 4a, 02121-30 Vilnius,
Lietuvos Respublika,
tel./fax 260 84 44**

Redaktor naczelny:
Robert Mickiewicz
(redaktor@kurierwilenski.lt).

Zastępcy red. naczelny:
Brygita Łapszewicz
(b.lapszewicz@kurierwilenski.lt)
Apolinary Klonowski (ds. online)
(a.klonowski@kurierwilenski.lt)

Dziennikarze: Honorata Adamowicz,
Aleksander Borowik, Justyna
Giedrojc, Rajmund Klonowski, Ilona
Lewandowska, Anna Pieszko, Antoni
Radczenko, Witold Janczyz,
Marian Paluszkiwicz — fotoreporter

Dział Promocji: Andrzej Podworski —
prenumerata (tel. 260 84 44, kolport@
kurierwilenski.lt), Jolanta Balkiewicz —
reklama (tel. 260 84 44,
reklama@kurierwilenski.lt).

Wydawca: VšĮ „Kurier Wilenski“
Druk: VšĮ „Vilnijos žodis“

Nakład: 3000 egz.

*Materialów niezamówionych redakcja nie
zwraca. Zastrzeżenie o prawo
do skracania i adiacji tekstów.
Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.
Opinie Czytelników zawarte w ich listach
nie zawsze są zbieżne z opinii redakcji.*

Redaktor dyżurny: Alicja Klonowska,
Apolinary Klonowski

DZIENNIK NALEŻY DO
EUROPEJSKIEGO
STOWARZYSZENIA GAZET
CODZIENNYCH
MNIJSZOŚCI
NARODOWYCH

Fundacja
**POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE**
im. Jana Olszewskiego

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy
za Granicą 2023.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów
i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”
im. Jana Olszewskiego.

Startuje plebiscyt „Polak Roku 2023”

Już po raz 26. ogłaszamy plebiscyt Czytelników „Kuriera Wileńskiego” mający na celu wytypowanie „Polaka Roku” — osoby najbardziej zasłużonej dla polskości na Wileńszczyźnie. Zachęcamy Czytelników do zgłaszania kandydatów do tego szaczonego tytułu za rok 2023.

Niezmiernie cieszy nas to, że nasi Czytelnicy dostrzegają dokonania różnych osób pracujących w różnych dziedzinach i co roku typują kolejne osoby, które za swą działalność duszpasterską, oświatową, społeczną, kulturalną czy też polityczną zasługują na słowa uznania i podzięk.

Zachęcamy naszych Czytelników do nadsyłania do redakcji (listownie

lub pocztą elektroniczną) nazwisk osób, których działalność i obywatelska postawa wobec spraw życiowo ważnych dla nas, Polaków mieszkających na Litwie, kwalifikują do zdobycia tytułu „Polak Roku 2023” wraz z uzasadnieniem zgłoszenia, zawierającym krótki opis działalności kandydata.

Zgłoszenia kandydatów w nieograniczonej liczbie mogą nadsyłać zarówno osoby fizyczne, jak też organizacje społeczne czy firmy prywatne.

Zgłoszenia prosimy nadsyłać na adres redakcji: „Kurier Wileński”, Birbynių 4A, LT-02121 Vilnius, Lietuva z dopiskiem „Polak Roku 2023” do końca października br. lub pocztą

elektroniczną: reklama@kurierwilenski.lt.

Zwycięzcy konkursu z lat poprzednich nie mogą być powtórnie zgłaszani. Kapituła plebiscytu, składająca się z laureatów poprzednich edycji konkursu „Polak Roku”, spośród nadesłanych zgłoszeń wybierze 10 osób typowanych do tytułu. W kolejnym etapie konkursu Czytelnicy będą mogli oddać swój głos na wybranego kandydata. Na naszych łamach będziemy publikować wywiady z nominowanymi do tytułu „Polaka Roku”, by ich wkład w życie społeczne i pielęgnowanie wartości narodowych był jak najszerszej znany.

Redakcja
„Kuriera Wileńskiego”

Trzy pytania do...

...Vaidy Kamandulienė, kierowniczką Departamentu ds. Organizacji Wdrażania Środków w Służbie Zatrudnienia

Rozmawiała Honorata Adamowicz

1. Wojskowi, funkcjonariusze służb wewnętrznych, celnych i innych struktur przechodzą na emeryturę znacznie wcześniej niż przedstawiciele innych zawodów. Po zakończeniu służby osoby w wieku 40–50 lat często szukają nowych możliwości kariery. Ilu emerytowanych wojskowych i funkcjonariuszy zarejestrowało się w tym roku w Służbie Zatrudnienia?

W pierwszej połowie b.r. roku zarejestrowało się

130 byłych specjalistów i funkcjonariuszy policji, funkcjonariuszy celnych i granicznych, strażaków i strażników więziennych.

2. Jakiej pracy najczęściej poszukują emerytowani wojskowi, funkcjonariusze?

Wojskowi, funkcjonariusze zazwyczaj posiadają wykształcenie wyższe. Osoby poszukujące nowej pracy chcą pracować jako instruktorzy jazdy, inżynierowie systemów komputerowych, administratorzy, asystenci nauczycieli, kierownicy jednostek, ochroniarze, elektrycy, wychowawcy społeczni, kierowcy samochodów i minibusów, naukowcy, brygadziści produkcji, praw-

nicy, spawacze i nauczyciele edukacji obywatelskiej.

3. Ilu w tym roku zostało zatrudnionych emerytowanych wojskowych i funkcjonariuszy?

41 emerytowanych żołnierzy i funkcjonariuszy zostało zatrudnionych w pierwszej połowie tego roku, w ubiegłym roku w tym samym okresie — 36. Rozpoczęli oni pracę jako ochroniarze (8), kierowcy samochodów ciężarowych i pojazdów towarowych (4), ładowacze (3), kierowcy samochodów osobowych, taksówek (2). Inni wybrali pracę jako brygadziści produkcji, technicy sieci komputerowych, analitycy zarządzania i organizacji, kierowcy autobusów i trolejbusów.

Liczba ofiar śmiertelnych trzęsienia ziemi w Afganistanie przekroczyła 2 400 — poinformował o afgańskie ministerstwo ds. sytuacji nadzwyczajnych. Seria wstrząsów, z których najsilniejszy miał magnitudę 6,3, nawiedziła w sobotę rano obszar ok. 35 km na północny zachód od miasta Herat na zachodzie Afganistanu **Fot. EPA-ELTA**

*Odczuć się w światów niewstrzymanym pędzie
i na tle czasu wijącej się wstęgi,
żyć w tym co było, co jest i co będzie...*

Z okazji pięknego Dnia urodzin

Markowi Kubiakowi

prezesowi Związku Polaków na Litwie oddziału m. Wilna
składamy nasze płynące z serca życzenia:

szczęśliwych, pomyślnych, zdrowych lat,
niegasnącej energii i ludzkiej życzliwości,
wytrwałości w pokonywaniu codziennych trudności.

Przekazujemy wyrazy szczerej wdzięczności
za niestrudzoną działalność

i ofiarną, pełną poświęcenia pracę społeczną na rzecz zachowania
i rozwoju polskości na Wileńszczyźnie,

aby cechujący Pana optymizm,
aktywność i energia życiowa trwały przez długie lata życia.

Niech trud włożony przez Pana
przynosi wspaniałe plony i pozwoli urzeczywistnić
piękne i szlachetne pomysły.

Łaska Boża niech dzień urodzin opromieni,
a błogosławieństwo Boże dla Pana i pańskiej rodziny
każdy smutek w radość zamieni.

**Życzenia składają prezes i członkowie
koła ZPL „Drogowcy”**

Imieniny

10 października

*Alderyka, Daniela,
Dionizjusza, Eulampii,
Franciszka, Germana,
Kasjusza, leona, Lutomira,
Marii, Paulina,
Przemysława, Rustyka,
Samuela, Tomiła,
Zbigniewa*

11 października

*Aldony, Aleksandra,
Andronika, Brunona,
Dobromiła, Emanuela,
Emiliana, Emila, Firmina,
Gardomira, Placyda*

Cytat dnia

„Pracujemy nad rozszerzeniem i pogłębieniem koalicji, aby Ukraina otrzymała więcej samolotów F-16” — powiedziała premier Danii Mette Frederiksen w przemówieniu przed Zgromadzeniem Parlamentarnym NATO w Kopenhadze.

Liczba dnia

25 rosyjskich czołgów zniszczyła w ciągu czterech dni ukraińska 66. Samodzielna Brygada Zmechanizowana, operująca w pobliżu Łymanu w obwodzie donieckim na południu Ukrainy. To więcej niż Rosjanie są w stanie wyprodukować w ciągu dwóch miesięcy.

Hamas zaatakował Izrael o świcie. Utknęli tam obywatele Litwy

Hamas zaatakował Izrael w sobotę 7 października o godz. 6:30 czasu lokalnego. Przeprowadził natarcie z lądu, powietrza i morza. Islamiści atak nazwali „Powodzią Al-Aksa”. Izrael odpowiedział operacją „Żelazne Miecze” — ale odpowiedział dopiero kilka godzin po ataku.

Jednymi z pierwszych ofiar byli uczestnicy festiwalu muzyki trance. Nagrania — redakcyjna analiza pozwala potwierdzić ich autentyczność — pokazują, jak nad głowami bawiącej się młodzieży lecą parolotnie. To m.in. za ich pomocą przedostali się na teren Izraela. Bojownicy wykorzystali także łodzie, samochody i inne środki.

W weekend panował chaos i docierały szczątkowe informacje. Dziś już wiemy, że w miejscu festiwalu znaleziono co najmniej 260 ciał zabitych osób. Łącznie po stronie izraelskiej jest ponad 600 ofiar. Liczby te stale rosną. Wielu pozostaje zaginionych.

W samej Jerozolimie z głośników minaretów płynęły wezwania do „świętej wojny”. Bojownicy palestyńscy całkowicie zinfiltrowali Izrael. Bariery określane wcześniej mianem „nieprzekraczalnych” rozjechały palestyńskie buldożery. Bojownicy chętni się sukcesem i nagrywali unieruchomione czołgi. Izrael znalazł się w stuporze — potrzebowwał godzin do wyjścia z szoku i uruchomienia pierwszych sił zbrojnych. Premier kraju, Benjamin Netanjahu, zwrócił się do narodu dopiero pięć godzin po ataku. „Jesteśmy w stanie wojny i ją wygramy” — zapewnił.

IZRAEL W STANIE WOJNY

Gabinet Bezpieczeństwa Izraela, organ decydujący o podejmowaniu operacji wojskowych, poparł słowa premiera. W nocy z soboty na niedzielę przegłosował ogłoszenie stanu wojny w zgodzie z 40. punktem Ustawy Zasadniczej (odpowiednik konstytucji). Daje to możliwości „szerokich działań militarnych”.

Izraelski ekspert Yossi Melman podsumowuje sytuację jako „gigantyczną porażkę” dla Izraela i wskazu-

je na współpracę Hamasu z Iranem. Relacje świadków i ofiar pokazują skalę chaosu i brutalności ataków. Hamas wziął już ponad 100 zakładników, których wywiózł do Strefy Gazy. Wśród zakładników są dzieci. Zakładnicy są bici przez tłum witający wracające furgonetki, a nagrania wrzucane do sieci czasem są prowadzone jako transmisje na żywo.

Eksperci wiążą skuteczność Palestyńczyków z Rosją — w ciągu ostatnich 12 miesięcy przywódcy Hamasu dwukrotnie odbywali konsultacje w Moskwie. Dodatkowo zwraca się uwagę, że w ataku użyto dronów zrzucających granaty na czołgi — doświadczenie w tym mają tylko Ukraina i Rosja. Ukraina pozostaje z Izraelem w relacjach współpracy.

OBYWATELE LITWY UTKNĘLI W IZRAELU

41 litewskich pielgrzymów utknęło na Zachodnim Brzegu. Vilman-

tas Vitkauskas, szef Narodowego Centrum Zarządzania Kryzysami (NKVC), mówi o możliwości wykorzystania lotnictwa wojskowego. Dyplomaci od poniedziałku 9 października rano negocjują zasady przejścia przez punkty kontrolne.

„Mamy już pięciu Litwinów, którzy dotarli na Litwę, z niewielkiej grupy, która zgłosiła, że potrzebuje wsparcia. To jest naprawdę proces w toku” — powiedział Vitkauskas.

Opieszałość litewskich instytucji skrytykował prezydent Gitanas Nausėda.

„To trochę dziwne, że już trzeci dzień rozważamy jeszcze sposoby i środki wydostania ludzi ze strefy konfliktu. Polska już to robi realnie, więc musimy dyskutować i faktycznie pomagać ludziom” — powiedział Nausėda. Litewski prezydent rozmawiał już na ten temat z prezydentem Polski Andrzejem Dudą. ■

Opr. Apolinary Klonowski na podst. BNS, PAP, mat. pras., inf. wł.

■ Na atak Hamasu Izrael odpowiedział operacją „Żelazne Miecze” Fot. EPA-ELTA

Płockszto: „Bibi stał w Moskwie. To kto przyjacielem?”

Na temat Izraela rozmawiamy z ekspertem wojskowości, Arturem Płockszto.

Apolinary Klonowski: Wywiad Izraela zawiódł.

Artur Płockszto: Wywiady. Izrael ma bowiem trzy wywiady. Szin Bet — ogólna służba bezpieczeństwa, jak VSD czy FBI. Drugi — znana agencja Mossad. Trzeci — Aman, wywiad wojskowy. Z mojego punktu widzenia ten trzeci najbardziej powinien być zainteresowany, on jest i najliczniejszy. Ale uważam, nie jest to porażka stricte wywiadów, bo nie wierzę, że nikt o tym nie wiedział.

Zatem kto zawiódł?

Myszę, że polityczni decydenci zlekceważyli raporty. Widziałem mnóstwo raportów, gdzie są wyrażenia „prawdopodobnie”, „przypuszczalnie”. To politycy decydują o tym, co jest ważne. Dzisiaj nasze informacje tak naprawdę są z filmików, a według tych bojownicy długo przed atakiem ćwiczyli w Strefie Gazy szturmowanie wybudowanej kopii izraelskiego kibucu. To wywiady musiały widzieć. One też zawiódły, bo nie lubią ryzykować, że powiedzą nieprawdę. Zostawiają pole do interpretacji.

Jednak Izrael został zaatakowany i pierwsze godziny przegrał.

Jeśli patrzeć na bilans sił, to Izrael jeszcze wojny nie zaczął. Póki co jest mobilizacja, ściąganie sił i techniki. Ale otrzymał cios, którego nie oczekiwał. Izrael ma dwie duże porażki w tej chwili, ale to nie jest jeszcze przegrana wojna. Pierwsza porażka — że nie podpisał najpewniej umowy z Arabią Saudyjską. To był główny powód tego ataku, bo gdyby unormować stosunki, Hamas zostałby samotny i wyglądałoby jak skończeni idioci na tle rozwijających się pokojowo państw. Izrael najpewniej nie powstrzyma się w odwetowej akcji od mordowania cywili, a to Saudów całkowicie odrzuci od podpisania traktatu.

Druga klęska Izraela — okazało się, że jest słaby. W tym regionie nie można być słabym. Długo żył na legendzie, że jest silny. Ta wojna w istocie jest egzystencjalna, Izrael musi szybko udowodnić, że jest silny. Aby to pokazać, że jest silnym, musi zmienić swoją taktykę. Wcześniej w Strefie Gazy, nim atakowali jakikolwiek budynek, to wysyłali SMS-y żeby mieszkańcy wyszli. Te cyrki chyba skończą się.

■ Artur Płockszto Fot. M. P.

Będą rozwalać nie oglądając się na straty wśród ludności cywilnej.

Czy nie pojawią się zarzuty ludobójstwa?

Na pewno pojawią się. Izrael jednak niekoniecznie potrzebuje poparcia szerokiej areny międzynarodowej, wystarczy wsparcia USA. A Stany w tej chwili przerzucają lotniskowce z eskortą, to kilkadziesiąt pocisków manewrujących i parę eskadr F-18. Wszyscy widzieli trupy na ulicach, to nie byli wojskowi z Cahalu. Myszę, że żołnierz izraelski nie posłucha rozkazu, aby nie strzelać do cywilów. Będzie ciche przyzwolenie.

A co z Rosją? Hamas miał dwie konsultacje w Moskwie.

Na pewno głównym wygranym tej wojny jest Rosja, nie ma wątpliwości. Trzeba jednak wiedzieć, że wpływ Rosji idzie przez Iran. To pytanie do samego Izraela. Trzeba byłoby ich zapytać: jaka w ogóle jest wasza polityka? Iran jest największym wrogiem. Państwo żydowskie wg niego nie może istnieć, Iran wspiera Hamas, który morduje teraz Izraelczyków. Hamas ma dobre stosunki z Moskwą i sam Bibi (tak nazywają Netanjahu w Izraelu — przyp. red.) stał w Moskwie w teatrze Bolszoj, obejmowali się z Putinem. To muszą odpowiedzieć na pytanie, kto jest ich przyjacielem. Rosja? Ten atak był zbyt dobrze przeprowadzony, jest to ponad siły Hamasu i ktoś musiał w tym pomóc. Prawdopodobnie Iran. W Izraelu sam Bibi rozpoczął reformę sądownictwa, która rozdzieliła kraj nie na żarty. Były i strajki, i odmowy pilotów. Opiera się tylko na skrajnie nacjonalistycznych siłach politycznych.

Niemcy ogłosili, że wstrzymały środki na osiedla palestyńskie.

Na temat Niemiec także są pytania. Jeden z pierwszych obrazów w sieci, jakie zobaczył świat, to ciało obywatelki Niemiec, które wtedy chyba już było martwe — wozili po Gazie i motłoch cieszył się i wiwatował. W tym samym czasie w niemieckich miastach osobnicy z flagami Palestyny rozdawali przechodniom cukierki. Rząd niemiecki musi odpowiedzieć sobie na pytanie — jaka jest ich polityka?

A zwykli ludzie w Strefie Gazy?

To jest tak, że normalni w Gazie nie mają nic do powiedzenia, a kto ma coś do powiedzenia, zrzucany jest z dachu wieżowca, żeby pokazać wszystkim, co będzie z tymi „normalnymi”. Pieniądze państw europejskich idą w kierunku ratowania ludności, ale trafiają na utrzymanie organizacji terrorystycznych. Wszyscy to wiedzieli do przedwczoraj.

A teraz nie wiedzą?

Myszę, że wielu zwolenników Palestyny musi zastanowić się. Duża ich grupa była na festiwalu muzycznym, wiemy, jak się skończył. Niektórzy rozstrzelani ze związanymi z tyłu rękoma. Tak jak było w Buczy.

W Jeruzalem leciały z głośników nawiwoływania do świętej wojny. Ilu ludzi wyszłoby na ulice Wilna, gdyby poleciało wezwanie „wstawaj na smiertny boj z faszystkoi siłu ciomnoju”?

Nawet byłbym zadowolony, gdyby pojawili się. Można byłoby wiedzieć, jakie są opinie, niż udawać, że ich nie ma.

Obecna polityka narodowościowa Litwy jest skuteczna?

Jeśli jest duża liczba głosujących na partię polityczną, której lider spokojnie mówi, że Polska powinna wyjść z NATO i UE i przyłączyć się do Rosji, to znaczy, że polityka państwa litewskiego była nieskuteczna.

A teraz jest?

Nie widzę wielkich zmian. Na przykład pan Valotka, to gdzie pracuje? Urzędnik państwowy ma wpisane w obowiązkach pilnować Konstytucji i interesów państwa. Jeśli taki jest nadal na swym stanowisku, to jakie zatem są prawdziwe interesy państwa?

Będą „prosili” o dymisję...

Prosić o działalność zgodną z Konstytucją? Śmieszne. ■

Negocjacje z rządem zakończone, związkowcy idą do Sejmu

Justyna Giedrojć

W poniedziałek 9 października przedstawiciele Litewskiego Związku Zawodowego Pracowników Oświaty, na czele z Andriusem Navickasem, po raz kolejny spotkali się z ministrem edukacji Gintautasem Jakštąsem.

— Przedstawiliśmy nasze ostateczne postulaty ministrowi. Niestety, nasza kompromisowa propozycja w kwestii podwyżki wynagrodzeń nauczycieli została odrzucona. Jednak minister nie jest całym państwem, dlatego teraz przedstawimy naszą koncepcję w Sejmie. Budżet na przyszły rok nie jest jeszcze zatwierdzony przez Sejm. Mamy nadzieję, że nasze postulaty zostaną uwzględnione i zaakceptowane przez posłów, a budżet zostanie skorygowany, zanim zostanie uchwalony. We wtorek rano spotykamy się z przedstawicielami partii liberałów. Spodziewamy się, że kolejno wysłuchają nas przedstawiciele wszystkich frakcji — mówi „Kurierowi Wileńskiemu” Andrius Navickas, przewodniczący związku zawodowego organizującego strajk.

MINISTER NAWOŁUJE DO POWROTU DO KLAS

Związkowcy żądają podwyżek wynagrodzeń nauczycieli o 15 proc. od stycznia i o 15 proc. od września 2024 r. Ministerstwo proponuje podwyżkę o 10 proc. od stycznia i 10 proc. od września. Minister Jakštąs nawołuje strajkujących nauczycieli do powrotu do klas i kontynuowania procesu edukacyjnego. „Wszystkie możliwe kompromisy zostały osiągnięte. Dziś innych możliwości po prostu nie ma. Budżet został zatwierdzony przez rząd i trafił do Sejmu” — podkreśla szef resortu oświaty, nauki i sportu.

STRAJK POD SEJMEM

Navickas zaznacza, że jeżeli negocjacje z posłami nie przyniosą oczekiwanych rezultatów, strajk będzie odbywał się pod gmachem Sejmu.

Uczniowie stoją murem za swoimi nauczycielami **Fot. Marian Paluszkiewicz**

— W poniedziałek część nauczycieli nadal strajkowała przy siedzibie rządu na placu Kudirki, część maszerowała pieszo do Wilna z Kłajpedy. Byli w okolicach Kowna, w czwartek będą już w Wilnie. Jeżeli nie dojdziemy do porozumienia w Sejmie, nadal będziemy kontynuować strajk, ale już pod Sejmem, gdzie w tym tygodniu omawiany będzie budżet państwa na przyszły rok — podkreśla Andrius Navickas.

W piątek 6 października resort edukacji podpisał zaktualizowaną umowę z Litewskim Związkiem Zawodowym Oświaty i Nauki, Związkiem Zawodowym Oświaty i Nauki „Solidarumas”, Stowarzyszeniem Litewskich Związków Zawodowych Szkolnictwa Wyższego, Litewskim Związkiem Zawodowym „Sandrauga”. „Po długich dyskusjach osiągnęliśmy porozumienie z czterema z pięciu związków zawodowych. Wszystkie strony podjęły kroki w kierunku konstruktywnego rozwiązania, za co jestem wdzięczny” — powiedział Gintautas Jakštąs, szef resortu. Litewski Związek Zawodowy Pracowników Oświaty nie podpisał umowy.

DWUETAPOWY WZROST WYNAGRODZEŃ

— Umowa, którą podpisali inni związkowcy, nie gwarantuje ani god-

nych wynagrodzeń, ani prestiżu zawodu nauczyciela, o czym rządzący wiele mówili przez ostatnie trzy lata. Nie zamierzamy jej podpisać. Obiecane w niej podwyżki nie zmieniają istotnie sytuacji finansowej nauczycieli — podkreśla Andrius Navickas.

W podpisanej umowie przewidziany jest dwuetapowy wzrost wynagrodzeń — od stycznia 2024 r. o 10 proc., zaś od września 2024 r. o tyle, żeby miesięczna płaca zarobkowa nauczyciela stanowiła 130 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Podpisane porozumienie przewiduje także podwyżkę w przyszłym roku wynagrodzeń pracowników akademickich tak, aby przeciętne wynagrodzenie wykładowców uczelni w 2024 r. stanowiło 150 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Prezydent Gitanas Nausėda ubolewa, że negocjacje pomiędzy ministrem i związkami zawodowymi do niczego nie doprowadziły. „Należy stwierdzić, że sytuacja jest dosyć skomplikowana. Nie będę narzucał związkom zawodowym żadnych działań. Związkowcy sami muszą podjąć odpowiednie decyzje” — powiedział prezydent. ■

Burza uderzyła w cmentarz na Rossie

Antoni Radczenko

Litewski Operator Dystrybucji Energii ESO jeszcze w piątek informował mieszkańców, że do Litwy zbliża się potężna burza. „Nasi pracownicy będą gotowi do operatywnej reakcji na powiadomienia od mieszkańców, żeby usuwać usterki i jak najszybciej zapewnić dostawy prądu” — napisano w specjalnym oświadczeniu.

W REJONIE WILEŃSKIM

Operator przygotował 150 brygad mobilnych, które musiały operatywnie naprawiać zniszczenia. „Obecnej jesieni żywioły przyrody są częste i wyrządzają dużo szkody. Zniszczenia są skomplikowane. Chociaż pracownicy pracują więcej niż zazwyczaj, ale często nie wystarcza kilku godzin do usunięcia usterek. Rozumiemy, że w dzisiejszych czasach bez prądu trudno wytrzymać nawet kilka godzin, tym niemniej, prosimy mieszkańców o cierpliwość i zapewniamy, że pracownicy ESO pracują od wczesnego ranka do nocy” — apelowano do mieszkańców.

W niedzielę z rana poinformowano, że w ciągu nocy wichura odcięła od prądu ponad 36 tys. użytkowników. Największa liczba uszkodzonych była w rejonie wileńskim — 11 725. „Liczba zniszczeń jest olbrzymia. Setki pracowników ESO pracują w całej Litwie, niestety z powodu silnego wiatru pracownicy nie mogą wykonać pewnych czynności, wykorzystać wszelkiej potrzebnej techniki” — tłumaczyła na bieżąco dziennikarzom Rasa Juodkienė, przedstawicielka ESO.

Odcięcie od prądu to nie był jedyny problem, który odczuli mieszkańcy Litwy. Silny wiatr wyrwał drzewa, które padały na samochody i budynki. W Leszczyniakach burza wyrwała wiatę przystankową. Straż

W miniony weekend potężna wichura, która przeszła przez Litwę, spowodowała, że wiele gospodarstw pozostało bez prądu. Najwięcej poszkodowanych było w rejonie wileńskim. Burza dokonała również zniszczeń na wileńskiej Rossie.

Pożarna w miniony weekend musiała interweniować 814 razy, w 737 przypadkach dotyczyło to wyrwanych drzew i innych skutków potężnej wichury. W kilku miejscach Litwy odnotowano ponadto opady śniegu.

ZABYTKOWE NEKROPOLIE

Skutki burzy nie ominęły też cmentarza na Rossie. „Weekendowy front burzowy nad Wilnem nie oszczędził zabytkowej nekropolii na Starej i Nowej Rossie. Gałęzie starych drzew nie wytrzymują i padają na miejsca pochówku wielu zasłużonych osób. Informację przekazano administracji cmentarza” — poinformował na Facebooku Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą.

W sprawie zniszczeń na zabytkowej nekropolii w Wilnie zajął głos również prezes SKOnSR. „Samorząd wciąż porządkuje drzewa. Przedstawiciele AWPL-ZChR poprzedniej kadencji, będąc w koalicji rządzącej, deklarowali, że zrobią porządek z drzewami na cmentarzach. Niestety,

nic nie zrobili i mamy taki stan rzeczy” — napisał Dariusz Żybert.

Dariusz Lewicki ze Społecznego Komitetu Opieki nad Starą Rossą, który na miejscu sfotografował zniszczenia, poinformował, że tym razem nie są to bardzo duże uszkodzenia. „Na pierwszy rzut oka, na Starej Rossie na pewno są zniszczone dwa nagrobki. W innych przypadkach doszło tylko do niedużych zniszczeń. Na przykład, na niektórych nagrobkach doszło do zadrapań” — poinformował „Kurier Wileński”.

Do bardziej poważnych zniszczeń doszło na cmentarzu Bernardyńskim. „Zobaczyłem, że badacz sztuki Juozapas Blažiūnas zamieścił u siebie zdjęcie z tej nekropolii. Tu doszło do gorszej sytuacji, ponieważ został złamany metalowy krzyż oraz kilka ogrodzeń nieopodal” — oświadczył Lewicki. Rozmówca powiedział, że na obecnym etapie trudno oszacować koszty przyszłego remontu. Teraz administracja cmentarzy powinna zwrócić się do samorządu, który ma obowiązek oszacować straty. ■

FOT. Dariusz Lewicki, SKOnSR

■ Burza dokonała również zniszczeń na wileńskiej Rossie

Onkologicznie chora Liepa i jej mama. Sylwetka rodziny odkrywającej siłę w bólu

Rak to diagnoza, która jest druzgocąca nie tylko dla pacjenta, ale także dla całego otoczenia. Kiedy ją słyszysz, wydaje się, że ziemia się odsuwa, ale stopniowo zdajesz sobie sprawę, iż nie masz innego wyjścia, jak tylko zaakceptować tę wiadomość i kontynuować walkę.

TWÓRZMY
zdrowotnie korzystne
NAWYKI!

Eglė Seiliūtė-Žukauskienė dzieli się doświadczeniami swojej rodziny na temat tego, jak dowiedzieli się o chorobie onkologicznej córki i co pomaga im zachować pozytywne nastawienie do dziś.

Neringa Eimutienė, psycholog medyczny w Klinice Onkologii i Hematologii w Kownie Litewskiego Uniwersytetu Nauk o Zdrowiu (LSMU), radzi, aby pamiętać, że pacjent jest przede wszystkim człowiekiem, a nie pacjentem.

ŻYCIE W JEDNEJ CHWILI WYWRÓCONE DO GÓRY NOGAMI

Matka Liepy, Eglė, opowiada, że rodzina dowiedziała się o raku córki nagle — nie było żadnych widocznych ani niepokojących oznak.

„To był zwykły piątek, 21 września 2021 roku. Czteroletnia Liepa chodziła jeszcze do przedszkola, a kiedy wróciła do domu, bawiła się z tatą i bratem. Kiedy wszyscy zasnęli, noc była spokojna, bez żadnych dolegliwości i łez. Ale kiedy obudziła się rano, nie mogła już samodzielnie wstać z łóżka, ponieważ miała ostry ból brzucha” — powiedziała matka dziewczynki. — Kiedy pojechaliśmy karetką do szpitala, nie wiedzieliśmy, jak długa droga nas czeka”.

Po szczegółowych badaniach u Liepy ostatecznie zdiagnozowano nefroblastomę, nerczaka zarodkowego — nietypowy rodzaj raka nerki.

N. Eimutienė, psycholog medyczny w Klinice Onkologii i Hematologii Szpitala LSMU w Kownie: „Stan emocjonalny i psychiczny pacjenta będzie lepszy, gdy poczuje, że nie jest sam w chorobie”

Fot. archiwum kliniki w Kownie

Pierwsze leczenie trwało prawie rok, zanim osiągnięto remisję. Następnie, nieco ponad miesiąc później, sytuacja się powtórzyła: z powodu bólów brzucha rodzina udała się do Szpitala Rejonowego w Możejkach, a stamtąd do Szawli. Za drugim razem Eglė poprosiła o skierowanie do tej samej kliniki w Kownie, w której była leczona za pierwszym razem. Informacje natychmiast się potwierdziły: nastąpił nawrót choroby i wykryto nową 10-centymetrową masę.

NIE MARNUJĄ ENERGII NA RZECZY, NA KTÓRE NIE MAJĄ WPLYWU

Matka Liepy opowiada, że kiedy po raz pierwszy dowiedziała się o nowych okolicznościach, z którymi będzie musiała żyć, ona i jej rodzina początkowo zaakceptowali fakt, że wynik może być

każdy: „To po prostu jest trudne do przewidzenia, więc musieliśmy to zaakceptować. Następnie zaakceptowaliśmy fakt, że leki prawdopodobnie spowodują, że Liepa straci włosy, ale znowu było to coś, na co nie mieliśmy wpływu, ale musieliśmy to przyjąć” — mówi. — Po prostu pogodziliśmy się ze wszystkim, co wiązało się z tym biegiem spraw. Nie marnowaliśmy energii na to, co było poza naszą kontrolą i skupiliśmy się na tym, co mogliśmy zmienić, stworzyć, ulepszyć, wzmocnić, pomóc i zaufać”.

Według Eglė, jednym z największych wyzwań było wyjaśnienie jej czteroletniej córce, co się dzieje, pomagając jej poczuć się komfortowo w szpitalnych murach i znaleźć w nich bezpieczeństwo i zaufanie: „Kiedy Liepa zapytała mnie po raz pierwszy, dlaczego jest w szpitalu, spontanicznie i organicznie wpadłam na pomysł, aby opowiedzieć jej historię o zwierzaku, który zamieszkał w jej brzuszku. Przyszedł, ponieważ potrzebuje dużo uwagi i miłości, ale nie może zostać w jej brzuszku. Tak więc wszystkie procedury zostały wykonane, abyśmy mogli zająć się zwierzakiem i znaleźć mu nowy dom”.

Matka Liepy zauważyła, że nigdy nie powiedziała córce, że jest chora — skupiła się tylko na zwierzaku w jej brzuchu.

Nawet gdy dziewczynka czuła się słabsza, jej matka koncentrowała się na budowaniu dobrego zaplecza emocjonalnego: „Dzwoniliśmy do jej koleżanek z przedszkola i razem robiliśmy różne rękodzieła, rysowaliśmy, graliśmy w gry planszowe.

8.>>

Udekorowaliśmy nasz oddział i jego drzwi, powiesiliśmy prace Liepy na ścianach i zawsze rozmawialiśmy o tym ze specjalistami, którzy nas odwiedzali. Staraliśmy się stworzyć jak najlepsze środowisko i otoczyć ją uśmiechem, aby czuła się w szpitalu jak w domu”.

ŻYJE KAŻDEGO DNIA Z WIELKĄ WIARĄ I MIŁOŚCIĄ

W tym czasie Liepa przeszła dwa zabiegi chemioterapii, dwa zabiegi radioterapii, dwa zabiegi chirurgiczne i przeszczep szpiku kostnego.

„Procesy są krótkie i wymagają cierpliwości, ale przy odpowiednim nastawieniu i zaufaniu do personelu medycznego wszystko staje się łatwiejsze” — powiedziała Eglė.

Dziewczynka obecnie już nie jest leczona, ale znajduje się pod intensywną opieką specjalistów, którzy czekają na potwierdzenie remisji.

„Myślę, że właściwą rzeczą jest żyć każdego dnia bez oczekiwań i z wielką wiarą, ciesząc się wszystkim, z miłością, zanurzając się w przygodach i akceptując wszystko, co nadejdzie. W tym okresie nie tylko Liepa dorosła, ale my wszyscy dorośliśmy — pozbyliśmy się wielu lęków, dojrzeliliśmy” — przyznaje mama dziewczynki, dodając, że „ta diagnoza daje ci możliwość nauczenia się, jak czuć się ze

Matka Liepy, Eglė: „Staraliśmy się stworzyć jak najlepsze środowisko w szpitalu i otoczyć naszą córkę uśmiechami, aby czuła się tu jak w domu”

Fot. archiwum prywatne

sobą i swoim otoczeniem oraz być tylko tam, gdzie czujesz się komfortowo i dobrze”.

PSYCHOLOG: OSOBA MUSI CZUĆ, ŻE NIE JEST SAMA W SZPITALU

Według N. Eimutienė, psychologa medycznego z Kliniki Onkologii i Hematologii Szpitala LSMU w Kownie, diagnoza choroby onkologicznej zawsze powoduje wiele niepokoju, strachu i zamieszania zarówno dla pacjenta, jak i jego krewnych. „Stan emocjonalny i psychiczny pacjenta będzie lep-

szy, gdy poczuje, że nie jest sam w chorobie, że w pobliżu są ludzie, do których zawsze może się zwrócić i poprosić o pomoc” — zauważa specjalistka.

Zwraca uwagę, że bardzo często bliscy boją się rozmawiać z pacjentem o swoich uczuciach: „To tak, jakby próbowali chronić się nawzajem, zaprzeczając problemowi. Ale niewypowiedziane uczucia nie znikają — sprawiają, że zarówno pacjent, jak i krewny czują się jeszcze bardziej odizolowani, samotni i niezrozumiani”.

Otwarta rozmowa z pacjentem i jego rodziną o ich obawach i oczekiwaniach może pomóc wzmocnić relacje i znaleźć rozwiązania trudności spowodowanych chorobą.

N. Eimutienė mówi, że ważne jest, aby pamiętać, że chory jest człowiekiem, a nie tylko chorym. „Chory nie chce być inny, każdy chce wrócić do normalnego życia. Dlatego ważne jest, aby komunikacja z nimi nie zawsze dotyczyła choroby. Zaleca się, aby chory i jego bliscy angażowali się w proste zadania, hobby i rzeczy, które są przyjemne dla serca. Zawsze należy przypominać pacjentowi, że jest ważny nie ze względu na coś, ale dlatego, że jest” — podkreśla psycholog.

Zam. 2724

Projekt „Twórzmy korzystne dla zdrowia nawyki!” jest wspierany finansowo ze środków Państwowego Funduszu Wzmacniania Zdrowia Społecznego

Obrończyni praw kobiet Narges Mohammadi laureatką Pokojowej Nagrody Nobla

Laureatką tegorocznej Pokojowej Nagrody Nobla została Narges Mohammadi. Przebywająca w więzieniu irańska działaczka na rzecz praw człowieka i wiceprezeska Centrum Obrońców Praw Człowieka została uhonorowana za walkę z uciskiem kobiet w Iranie, a także za promowanie praw człowieka i wolności.

Decyzję Norweskiego Komitetu Noblowskiego w piątek, 6 października, ogłosiła sekretarz Berit Reiss-Andersen.

Przypomnijmy, przed rokiem nagrodą tą wyróżniono białoruskiego opozycjonistę Alesia Bialackigo, rosyjską organizację „Memorial” i ukraińskie Centrum Wolności Obywatelskich.

W tym roku do Pokojowej Nagrody Nobla nominowano 212 osób i 93 organizacje. To najmniejsza liczba zgłoszeń od 2019 roku. W rekordowym 2016 roku przyjęto aż 376 propozycji.

Nominacje do Pokojowej Nagrody Nobla są tajne przez 50 lat,

ale zdarza się, że ich autorzy, m.in. członkowie parlamentów narodowych, zdradzają swoje propozycje.

Stąd wiadomo, że norwescy politycy zgłosili w tym roku m.in. rosyjskiego opozycjonistę Aleksieja Nawalnego, sekretarza generalnego NATO Norwega Jensa Stoltenberga, a także aktywistki klimatyczne Gretę Thunberg ze Szwecji oraz Vanessę Nakate z Ugandy.

Wilnoteka.lt

Ordonówna wzrusza kolejne pokolenia Polaków

Ilona Lewandowska

Do najbardziej oczekiwanych propozycji, jakie Polski Teatr „Studio” przedstawił w ostatnim czasie widzom, należy bez wątpienia spektakl „Ordonówna”, przypominający losy Hanki Ordonówny.

— Zainteresowanie spektaklem było ogromne. Bilety na 3 października zostały sprzedane tak szybko, że zdecydowaliśmy się na jeszcze jeden spektakl następnego dnia — mówi „Kurierowi Wileńskiemu” Lila Kiejzik, reżyserka spektaklu. — Wiele osób przyszło obejrzyć ten spektakl ponownie, specjalnie na przedstawienie przyjechała też grupa seniorów z Augustowa. Oczywiście, bardzo cieszyłam się, że na widowni nie brakuje młodzieży, bo to oznacza, że będziemy mieć dla kogo grać w przyszłości — dodaje.

Spektakl rzeczywiście bardzo przypadł do gustu wileńskiej publiczności, o czym najlepiej świadczą pełne sale i gorące oklaski. W roli Hanki Ordonówny wystąpiła piosenkarka Ewelina Saszenko, dla której był to aktorski debiut. Jej partnerem na scenie w roli hrabiego Michała Tyszkiewicza został Oskar Wygonowski, zaś pielęgniarkę zagrała Alina Masztaler.

— Widzimy, że nasze teatralne polskie środowisko w Wilnie się rozrasta, że pojawia się coraz więcej młodych, profesjonalnych aktorów, jak Oskar Wygonowski, który chce grać również po polsku. Ewelina Saszenko, od której wyszła propozycja stworzenia muzycznego spektaklu o Ordonównie, doskonale poradziła sobie z rolą i bardzo bym chciała, byśmy pokazali ten spektakl jeszcze wiele razy. Ja jako reżyserka miałam wrażenie, że z każdym spektaklem jest coraz lepiej, aktorzy i widownia coraz bardziej ze sobą współdziałają i że naprawdę jest to wyjątkowe przeżycie — ocenia Lila Kiejzik.

Bez wątpienia dodatkowym atutem było miejsce, gdzie wystawiony został spektakl, teatr na Pohulance (obecnie Wileński Teatr Stary), a więc

W roli Hanki Ordonówny wystąpiła Ewelina Saszenko, jej partnerem na scenie został Oskar Wygonowski, Alina Masztaler jako pielęgniarka **Fot. M. P.**

ta sama scena, na której rzeczywiście występowała Ordonówna w Wilnie w czasie wojny. Choć akcja spektaklu umieszczona została w Bejrucie, gdzie poważnie zachorowała i zmarła, to właśnie wileńskie wspomnienia stanowią bardzo widoczną część spektaklu. To zapewne sprawiło, że widowisko było jeszcze bliższe wileńskiej widowni. Wzruszają piosenki, gra aktorów, ale także prawdziwe losy Ordonówny, które jednocześnie są lekcją historii o losach Polaków w tym trudnym okresie.

Po wybuchu II wojny światowej Ordonówna przebywała początkowo w Warszawie, lecz jesienią 1939 r. została uwięziona na Pawiaku. Zwolniona dzięki staraniom męża wyjechała do Wilna, gdzie grała w Teatrze na Pohulance, a także w „Lutni” i w Polskim Teatrze Dramatycznym. Kolejny raz aresztowana, tym razem przez NKWD po aneksji Litwy przez ZSRS, została wywieziona do łagru w Uzbekistanie, a jej mąż — w głąb Rosji. W czasie zesłania powróciła choroba płuc, z której już nigdy się nie wyleczyła. Po zwolnieniu z zesłania, w następstwie układu Sikorski-Majski, zajęła się organizowaniem pomocy dla osieroconych dzieci polskich wy-

gnańców. Po zerwaniu przez ZSRS stosunków z rządem RP (co nastąpiło po ujawnieniu w 1943 r. zbrodni katyńskiej) została ewakuowana razem z sierocińcem przez Bombaj w Indiach do Bejrutu w Libanie, gdzie zamieszkała z mężem i podjęła leczenie, które jednak nie przyniosło rezultatów.

Spektakl „Ordonówna”

Reżyseria: Lilia Kiejzik

Scenariusz: Sławomir Gaudyn

Dźwięk i światło: Artur Armacki

Akompaniament:

Paulius Zdanavičius

Obsada: Ewelina Saszenko, Oskar Wygonowski, Alina Masztaler

Projekt został dofinansowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów RP w ramach Konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023”, a także przez Ambasadę RP w Wilnie w ramach projektu „Idy Teatralne 2023”. To wydarzenie kulturalne przypomina o silnych więzach kulturowych między Polską a Litwą oraz o dziedzictwie artystycznym Hanny Ordonówny na ziemi litewskiej. ■

Herbert, Gintrowski, Kaczmarek...

Spektakl „Ślepcy” w DKP

Dom Kultury Polskiej w Wilnie zaprasza na spektakl „Ślepcy” inspirowany twórczością Zbigniewa Herberta, Przemysława Gintrowskiego i Jacka Kaczmarek. Wstęp na wydarzenie jest bezpłatny.

„Ślepcy” to koncertowy spektakl ubogacony aktorskimi recytacjami Przemysława Tejkowskiego (głos Poety) oraz animacjami Konrada Dakowicza.

W DKP wystąpi trio w składzie: Norbert „Smoła” Smoliński – śpiew, koncepcja i reżyseria, Marcin Fidecki – pianino, Michał Lewartowicz – gitara

Przedstawienie to poetycko-muzyczna podróż po zakamarkach jaźni, meandrach losu i przeznaczenia. Usłyszymy muzykę Przemysława Gintrowskiego, a także utwory Zbigniewa Herberta, Jacka Kaczmarek, ale nie tylko.

Dom Kultury Polskiej w Wilnie
Sala Teatralna (wejście od ul. Kauno)
22 października 2023, 17:00. Bezpłatne wejściówki do odbioru w DKP, pokój 203 lub recepcja Hotelu „Pan

Tadeusz” Projekt finansowany ze środków Kancelaria Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polacy i Polonia za granicą 2023. ■

Inf. DKP

DKP zaprasza dzieci na Pan Poeta Show

Dom Kultury Polskiej w Wilnie zaprasza dzieci na prawdziwe literackie SHOW. Balony fruwią pod sufitem, pacynki mówią ludzkim głosem, a Dzieci przebierają się nie do poznania.

Spotkanie autorskie dla dzieci „Pan Poeta Show” to literackie zabawy z poezją. Dzieci z zacięciem wpatrują się w bohatera-pacynkę, która opowiada swoją bajkę zmienionym głosem autora.

Chętnie także angażują się w zabawy wokół morału płynącego z każdej historii Pana Poety.

Na tych spotkaniach autorskich dla dzieci bardzo dużo się dzieje: morze balonów, kolorowe okulary, falujące morze, barwne piórka i ponadprzeciętne zaangażowanie autora sprawiają, że dzieci same z siebie pytają: a kiedy pan nas odwiedzi ponownie?

Spotkanie autorskie dla dzieci to prawdziwe literackie SHOW. Balony fruwią pod sufitem, pacynki mówią ludzkim głosem, a Dzieci przebierają się nie do poznania. Po godzinie wychodzą pełne wrażeń i pozytywnych emocji, które od tej pory będą

kojarzyć się ze spotkaniami autorskimi i czytaniem.

Krótkie, ale edukacyjne bajki do czytania dla dzieci autorstwa Pana Poety zostały wyróżnione na Złotej Liście Fundacji ABC XXI „Cała Polska Czyta Dzieciom” w 2021 roku.

Dom Kultury Polskiej w Wilnie
19 października 2023: 10:00, 11:30, 13:30, 17:30
20 października 2023: 10:00: 11:30

Bilety w cenie 3 Eur do nabycia w DKP, pokój 203

Wydarzenie dla dzieci w wieku 5-7 lat. Projekt finansowany ze środków Kancelaria Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polacy i Polonia za granicą 2023 za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

Organizator: Dom Kultury Polskiej w Wilnie ■

Inf. DKP

Ustawia się kolejka kandydatów do walki o pałac prezydencki

Premier Ingrida Šimonytė chce ponownie zawalczyć o fotel prezydenta. Politolog Šarūnas Liekis sądzi, że wybór konserwatystów jest chybiony i świadczy o oderwaniu od rzeczywistości wewnątrz partii. Inne partie też wypowiedziały się o możliwych kandydatach.

Antoni Radczenko

Ingrida Šimonytė w ubiegłym tygodniu zabrała głos w sprawie przyszłorocznych wyborów prezydenckich. „Nie. Nie kandyduję do Komisji Europejskiej, chociaż trwają gorące dyskusje w tej kwestii. Wezmę udział w prawyborach prezydenckich w Związku Ojczyzny – Litewskich Chrześcijańskich Demokratów. Dlaczego? Ponieważ nominacja w ponad 60 oddziałach partyjnych zobowiązuje. Motywacja jest duża, ale składając wszystko razem, chcę, aby umiarkowani, proeuropejscy obywatele Litwy mieli na kogo głosować” – napisała na Facebooku premier.

GŁOSY KONSERWATYSTÓW

Po tym, jak szefowa rządu ogłosiła swoją decyzję, minister ochrony socjalnej i pracy Monika Navickienė poinformowała, że nie będzie brała udziału w kampanii prezydenckiej, argumentując, że lokalne oddziały już wyraziły swoją wolę. „Naprawdę cieszę się z decyzji pani premier. Dlatego mogę potwierdzić, że w wewnętrznych wyborach partyjnych nie będę brała udziału i będę wspierała ze wszystkich sił kandydaturę premier” – napisała minister.

Minister obrony Arvydas Anušauskas również oświadczył, że nie będzie ubiegał się o nominację w wyborach prezydenckich. To samo ogłosili inni, potencjalni kandydaci konserwatystów. „Sądzę, że kandydatura premier będzie mocnym krokiem dla partii. Czy warto tworzyć konkurencję i rywalizować wewnętrznie? To są szczegóły. W sensie ogólnym, to jest naprawdę mocny kandydat” – oświadczył w rozmowie z ELTA Paulius Saudargas, nieoficjalny lider prawicowego skrzydła konserwatystów.

Wzmę udział w prawyborach prezydenckich w Związku Ojczyzny – Litewskich Chrześcijańskich Demokratów – napisała premier

CHYBIONY WYBÓR?

Ingrida Šimonytė brała udział w poprzednich wyborach prezydenckich. W I turze zdobyła ponad 31 proc. głosów. W II turze przegrała z Gitanasem Nausėdą. Politolog i historyk z Uniwersytetu Witolda Wielkiego Šarūnas Liekis sceptycznie ocenia szanse premier w przyszłorocznych wyborach prezydenckich. – Mówiąc o szansach, to warto podkreślić, że Ingrida Šimonytė jest jednym z najbardziej niepopularnych polityków w kraju. Mamy więc sytuację, że w walce spotykają się niepopularny polityk i najbardziej lubiany, czyli Gitanas Nausėda. Szanse na jej zwycięstwo są minimalne, nawet nie ma pewności, że trafi do II tury – powiedział „Kurierowi Wileńskiemu” politolog.

Jego zdaniem kandydatura obecnej szefowej rządu jest zwyczajnie błędem. – Moim zdaniem konserwatyści po prostu nie analizują sytuacji. To jest oznaka oderwania od rzeczywistości w szeregach partii – podkreślił rozmówca.

KOMENTARZ OŚRODKA PREZYDENCKIEGO

Doradca prezydenta Frederikas Jansonas skomentował decyzję premier. Doradca sądzi, że kandydatura Šimonytė jest w pewnym sensie oczywista, ponieważ jest bardzo doświadczonym politykiem. Tym niemniej, w jego słowach nie zabrakło krytyki. „W największej rządzącej partii święto demokracji było krótkie i burzliwe. I tak się zakończyło. Kandydat jest pewny. Wyglądało to trochę jak impreza organizowana u przyjaciela w czasach szkolnych” – żartował Jansonas.

W ubiegłym tygodniu o swym kandydowaniu poinformował również były głównodowodzący Wojskiem Litwy gen. Valdas Tutkus. „Wierzę, że słyszycie bębny wojny, które są słyszalne wokół i wewnątrz naszego kraju.

12.>>

Atak na szefa wojska Valdemara Rupšysa był ostatnią kroplą dla którego zdecydowałem się podjąć taką właśnie decyzję” – napisał na Facebooku wojskowy, który w swym wpisie nawiązał do ostatniej afery (obecny głównodowodzący wynajmował za państwowe pieniądze mieszkanie od swego syna). Chociaż teoretycznie Rupšys nie złamał prawa, to wielu mu zarzuciło, że zachował się nieetycznie. Po skandalu wojskowy zerwał umowę o wynajęcie mieszkania z synem. „Jeśli mi przypadnie ten honor, to zapewniam, że Litwa nigdy nie stanie się polem bitwy” – dodał ewentualny kandydat na prezydenta. Tutkus kandydował w tym roku na stanowiska mera Wilna, gdzie uzyskał niecałe 2 proc. głosów.

KANDYDAT „CHŁOPÓW”

Związek Chłopów i Zielonych jeszcze latem ogłosił, kto z jego ramienia będzie próbował szczęścia w kampanii prezydenckiej. Kandydatem „chłopów” jest były minister zdrowia Aurelijus Veryga. O swej decyzji partia poinformowała latem. „Chcemy widzieć rozwijającą się, silną gospodarczo Litwę, która dba o swoją historię, język, kulturowe dziedzictwo i tradycje. Naszym zdaniem Aurelijus Veryga jest

najlepszym kandydatem, który posiada polityczny kręgosłup i trwałość. Posiada odpowiednią wizję Litwy, która dba o tradycyjną rodzinę i rozwój instytucji rodziny w regionach, czego teraz chce absolutna większość mieszkańców Litwy. Z takim prezydentem Litwa byłaby wolna i zjednoczona. Nieszukająca wrogów wewnątrz kraju i poza nim” – w ten sposób argumentował wybór ugrupowania jej lider Ramūnas Karbauskis.

Veryga ze swej strony obiecał, że za jego rządów kraj będzie silny, dbający o ludzkie życie i zdrowie. „Mam już odpowiednie doświadczenie. Również w sytuacjach ekstremalnych. Naprawdę praca w rządzie w czasie kryzysu zahartowała mnie” – oświadczył kandydat.

Lider Związku Demokratów „W imię Litwy” Saulius Skvernelis poinformował, że ich kandydatem może być były zastępca sekretarza generalnego NATO Giedrimas Jeglinskas. Podkreślając, że ostateczną decyzję podejmie zarząd partii, bo kandydować również mógłby były minister ochrony socjalnej i pracy Linas Kukuraitis. Partia Regionów Litwy oświadczyła, że poprze kandydaturę obecnego mera Kozłowej Rudy Mantasa Varaški. Chęć kandydowania na prezydenta zadeklarował też Antanas Kandrotas, znany z ksywy „Celofanas”. ■

Fot. Marian Paluszkiewicz

„Ingrida Šimonytė jest jednym z najbardziej niepopularnych polityków w kraju” – mówi Šarūnas Liekis

Braki kadrowe w policji

Obecnie na Litwie brakuje około 15 proc. funkcjonariuszy policji, największy niedobór odczuwa się w okręgach wileńskim i poniewieskim, gdzie wynosi około 20 proc. – powiedział rzecznik prasowy Departamentu Policji Ramūnas Matonis.

Według niego, w regionach, w których występuje największy niedobór funkcjonariuszy policji, szefowie komisariatów tak organizują swoją pracę, aby główny nacisk był położony na zapobieganie przestępstwom związanym z bezpieczeństwem ludzi.

Wilno Zieloną Stolicą Europy 2025

W finale konkursu Komisji Europejskiej Green Capital Awards Wilno zdobyło tytuł Zielonej Stolicy Europy 2025. Wilno pokonało dwóch innych pretendentów – portugalskie miasto Guimarães i austriackie Graz – informując władze Wilna.

„Ta prestiżowa nagroda jest ważnym wyróżnieniem dla naszego miasta i potwierdzeniem, że podążamy we właściwym kierunku” – powiedział mer Wilna Valdas Benkunskas podczas ceremonii wręczenia nagrody Zielonej Stolicy Europy, która odbyła w Tallinie. Mer podkreśla, iż „naszym celem jest uczynienie Wilna miastem całkowicie neutralnym dla klimatu do 2030 roku”.

Komisja Europejska organizuje wybory Zielonej Stolicy Europy od 2008 r. Sztokholm był pierwszą Zieloną Stolicą Europy.

W tym roku Zieloną Stolicą Europy jest Tallin, a w 2024 roku będzie nią Walencja.

Zielone Stolicy stają się częścią Sieci Zielonych Stolic i kontynuują współpracę w celu wdrożenia ambitnych pomysłów na poprawę sytuacji w miastach.

Wysocki: Nie możemy pomijać wkładu Polonii w dzieło Niepodległości

Rozmowa z prof. Wiesławem Wysockim, historykiem, członkiem władz Światowej Rady Badań nad Polonią.

Ilona Lewandowska: Panie Profesorze, poza terytorium Polski może mieszkać nawet ok. 21 milionów Polaków i osób pochodzenia polskiego. Myśląc o powodach istnienia tak licznych skupisk Polonii czy Polaków na Wschodzie, na całym świecie na plan pierwszy wysuwają się najtrudniejsze momenty polskiej historii czy też kryzysy gospodarcze. Ale przecież Polacy poza granicami kraju to także ci, którzy wiele wnoszą... Jakie pozytywne skutki przynosi Polsce istnienie Polonii?

Wiesław Jan Wysocki: Oczywiście, one są, ale jednak musimy zacząć od tego negatywnego tła, które spowodowało masową emigrację. To oczywiście przede wszystkim problemy ekonomiczne, wynikające z naszej trudnej historii. Ta emigracja zarobkowa nasiliła się bardzo już w XIX w., ale trzeba przyznać, że bardzo szybko wykształciła pewną elitę niepodległościową, która w I wojnie światowej była bardzo zaangażowana. Możemy myśleć o tej części Polaków jako o IV dzielnicy, dlatego, że wkład emigracji w dzieło niepodległości był olbrzymi. Większość Błękitnej Armii to byli żołnierze z Ameryki Południowej, USA czy Kanady. I tego wkładu nie możemy pomijać. Emigracja okresu II wojny światowej również w dużym stopniu była wymuszona, ze względu na represje. Ci Polacy, którzy zostali na Zachodzie, musieli przez długie lata dobijać się o swoją pozycję bardzo ciężką pracą. Polacy to ludzie bardzo otwarci, którzy potrafią poszukiwać nowych wyzwań, nowych możliwości daleko od domu. Mamy więc duże skupiska Polonii w Ameryce Południowej, które do dziś są bardzo istotne. Bardzo ważne jest, że choć musieli radzić sobie z wieloma trudnościami, potrafili stworzyć

Profesor Wiesław Jan Wysocki
Fot. Archiwum

niezwykle ważne ośrodki kultury i nauki, jak Muzeum Polskie w Rapperswilu, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, Biblioteka Polska w Paryżu i wiele innych.

Co zdecydowało o tym, że Polacy potrafili tworzyć tak wielkie inicjatywy bez systematycznego, państwowego wsparcia?

To w dużej mierze efekt działalności polskich elit, które kształtowały polską świadomość i sprawiały, że ta emigracja stawała się coraz bardziej patriotyczna i myślała z coraz większym szacunkiem o swojej ojczyźnie. Bardzo wielką rolę odgrywał w tym Kościół. Przypomnijmy choćby decyzję kardynała Augusta Hlonda, który powołał do istnienia Towarzystwo Chrystusowe do opieki nad emigracją. Oczywiście te inicjatywy Kościoła były o wiele szersze, warto przywołać choćby postać gen. Józefa Gawliny, który, po zakończeniu II wojny światowej i rozwiązaniu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, przestał pełnić funkcję biskupa polowego i został mianowany Opiekunem Emigracji Polskiej na czas niemożności wykonywania tych zadań przez prymasa Polski.

15.>>

„Wydaje mi się, że nie do końca potrafiliśmy zadbać o pozycję Polaków w krajach, w których mieszkają” – twierdzi prof. Wiesław Wysocki

14.>>

Stolica Apostolska powierzyła mu najpierw opiekę nad polskimi uchodźcami w Austrii i Niemczech, a po śmierci kard. Augusta Hlonda, 28 stycznia 1949 r., papież Pius XII mianował go Opiekunem Duchowym Polaków na uchodźstwie (czyli Protektorem Emigracji Polskiej). Bez wątpliwości ta rola twórcza emigracji była ogromna i nad Wisłą nie możemy zapominać, że mamy tak potężne wychodźstwo, które już od dłuższego czasu dobija się swojej reprezentacji w polskim systemie parlamentarnym.

Jak według Pana ta reprezentacja mogłaby wyglądać?

Jest bardzo wiele postulatów. Wydaje mi się, że podstawą do tego mogłyby być najważniejsze organizacje polskie działające poza granicami kraju. Nie chciałbym teraz rozstrzygać, jaki sposób tej reprezentacji byłby najlepszy, bo wiele razy uczestniczyłem w dyskusjach na ten temat i wiem, że tych pomysłów jest bardzo wiele. Wydaje mi się, że tu chodzi przede wszystkim o gest symboliczny. Mogłaby być to jedna osoba, która cieszy się ogromnym autorytetem i jest człowiekiem spoza partyjnych podziałów. Takie osoby w naszej najnowszej historii były i były powoływane do rozmaitych rad prezydenckich czy premierowskich. Niektórzy mówią o tym, że Polonia powinna mieć reprezentację w Senacie. Według mnie jest to przede wszystkim kwestia wrażliwości na rolę Polonii i Polaków poza granicami kraju w życiu współczesnej Polski.

Czego dziś najbardziej potrzebują Polacy poza granicami kraju?

Te potrzeby są bardzo zróżnicowane. Wydaje mi się, że nie do końca potrafilismy zadbać o pozycję Polaków w krajach, w których mieszkają. Widać to w Stanach Zjednoczonych, gdzie Polonia, choć znacznie liczniejsza niż diaspora żydowska, jest mniej finansowana przez państwo. Oczywiście nie uważam, że Żydom w USA się to wsparcie nie należy, ale po prostu z jakiegoś powodu Pola-

„Według mnie największą, wspólną dla każdego czasów potrzebą, jest obecność mocnych liderów” – uważa prof. Wiesław Wysocki

cy nie osiągnęli takiego wsparcia dla siebie.

Związek Polaków w Niemczech „Rodło” został zdelegalizowany przez władze III Rzeszy, jego majątek skonfiskowany, część działaczy rozstrzelano, a wielu uwięziono w obozach koncentracyjnych. Trudno sobie wyobrazić, dlaczego do dzisiaj nie udało się przywrócić istnienia tego związku w skali państwowej, gdyż działa on tylko w poszczególnych landach, a majątek związku nie został zwrócony – tak, jakby nadal obowiązywało prawo z okresu III Rzeszy. Zupełnie odmienne są problemy Polaków, którzy pozostali na Wschodzie po powojennych zmianach granic. Oni Polskę nie opuścili, to Polska ich opuściła. Dziś oczywiście na plan pierwszy wysuwa się sytuacja Polaków na Białorusi, którzy

są prześladowani, zamykani do więzień. Aresztowań doświadczyli także członkowie Światowej Rady Badań nad Polonią. Tych problemów jest bardzo wiele i są zróżnicowane w zależności od lokalnych wpływów i czasów. Według mnie największą, wspólną dla każdego czasów potrzebą, jest obecność mocnych liderów, przedstawicieli świata kultury i sztuki, którzy swoim zaangażowaniem, obecnością w życiu publicznym, mogliby być ambasadorami spraw polskich i polonijnych. To właśnie tacy ludzie jak Ignacy Paderewski mieli największy wpływ na nasze dzieje. ■

Rozmawiała
Iłona Lewandowska
Fot. Marian Paluszkiwicz

TVP
WILNO

Wiesław Jan Wysocki

Profesor historii, długoletni wykładowca akademicki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, prezes Instytutu Józefa Piłsudskiego w Warszawie, wiceprezes Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, członek władz Światowej Rady Badań nad Polonią, autor ok. 70 książek historycznych, działacz społeczny. Uczestniczył w dekomunizacji wystroju Grobu Nieznanego Żołnierza, budowie muranowskiego pomnika Poległym i Pomordowanym na Wschodzie oraz innych upamiętnień; działacz opozycji niepodległościowej i solidarnościowej.

Dłuższe kolejki i wzmożone kontrole na wileńskim lotnisku

W związku z niedawnym zaostrzeniem niektórych procedur kontroli bezpieczeństwa lotniczego, w niektórych okresach szczytu na lotnisku w Wilnie mogą tworzyć się kolejki oczekujących pasażerów.

Honorata Adamowicz

Pasażerowie proszeni są o przybycie na lotnisko co najmniej dwie godziny przed odlotem i przygotowanie zawnazu wszystkich niezbędnych dokumentów lotu.

GODZINY SZCZYTU NA WILEŃSKIM LOTNISKU

Godziny szczytu na lotnisku w Wilnie występują zwykle trzy razy dziennie: rano w godzinach od około 4 do 6, w południe w godz. 11-14 i wieczorem od godz. 17 do około godz. 20.

– Sytuacja na lotnisku w Wilnie w przypadku kolejek w godzinach szczytu uległa już znacznej poprawie, dzięki szybko podjętym dodatkowym działaniom. Z naszych obserwacji wynika, że czas oczekiwania w kolejkach w godzinach szczytu już teraz znacznie się skrócił, a liczba skarg od pasażerów jest kilkukrotnie mniejsza niż w poprzednim tygodniu. Należy jednak pamiętać, że wzmocnione procedury kontroli bezpieczeństwa wprowadzono na czas nieokreślony, a przed nami wciąż stoją wyzwania, dlatego przepraszamy pasażerów za niedogodności, których doświadczają – powiedział w rozmowie z „Kuriernem Wileńskim” Tadas Vasiliauskas, przedstawiciel wileńskiego lotniska ds. komunikacji z mediami.

DODATKOWE ŚRODKI, ŻEBY SKRÓCIĆ KOLEJKI

Główne środki, jakie podjęto, żeby jak najbardziej skrócić kolejki, dotyczą dostosowania obsługi terminala oraz informowania i udzielania pomocy oczekującym pasażerom.

– Wdrażane są również dodatkowe środki w celu sprostania tym wyzwaniom: aktywnie poszukiwani są dodatkowi specjaliści ds. bezpieczeństwa lotniczego, co stopniowo

Przybycie na lotnisko znacznie wcześniej niż dwie godziny przed lotem nie jest zalecane dla pasażerów z bagażem rejestrowanym **Fot. Marian Paluszkiwicz**

pomoże nam obsługiwać coraz więcej pasażerów w tym samym czasie i zmniejszyć kolejki. Obecnie wynajęci konsultanci zapewniają pomoc i dodatkowe informacje w terminalach, a konsultanci-wolontariusze również pracują w terminalach i na bieżąco udzielają porad pasażerom. Przeprojektowano również procesy w obszarze szybkiej odprawy, poczyniono inwestycje w celu zapewnienia pasażerom lepszej informacji w samym terminalu odlotów – zaznaczył Tadas Vasiliauskas.

Według przedstawicieli lotnisk, proces kontroli bezpieczeństwa lotniczego można przyspieszyć dzięki własnemu przygotowaniu pasażera, zarówno dla niego samego, jak i dla innych osób oczekujących w kolejce, dlatego pasażerowie proszeni są o ponowne zapoznanie się z zaleceniami i listą przedmiotów zabronionych.

– Dziękujemy pasażerom, którzy usłyszeli prośbę o przybycie

na lotnisko w Wilnie dwie godziny przed odlotem i przygotowali wszystkie niezbędne dokumenty lotnicze z wyprzedzeniem. Ta prośba pozostaje na czas nieokreślony. Zauważyliśmy, że liczba pasażerów, którzy na lotnisko przybywają wcześniej, znacznie wzrosła – powiedział Tadas Vasiliauskas, przedstawiciel wileńskiego lotniska ds. komunikacji z mediami.

Przybycie i oczekiwanie na lotnisku znacznie wcześniej niż dwie godziny przed planowanym lotem nie jest zalecane w przypadku pasażerów z bagażem rejestrowanym, ponieważ odprawa rozpoczyna się dokładnie dwie godziny przed planowanym lotem. Zdarzają się sytuacje, w których linie lotnicze decydują się na wydłużenie czasu odprawy (aby rozpocząć wcześniej niż dwie godziny przed lotem), ale są to zazwyczaj wyjątkowe przypadki. ■

Na Litwie to pamiątka, pomnik. Światowy Dzień Drzewa woła o szacunek

Honorata Adamowicz

10 października obchodzimy Światowy Dzień Drzewa. Seimonas Paltanavičius, znany litewski przyrodnik, w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” powiedział, że Dzień Drzewa to dobry czas, by przypomnieć sobie, jak ważną rolę w naszym życiu odgrywają drzewa. Sadzimy je nie tylko z myślą o przyszłych pokoleniach, ale także na pamiątkę ważnych wydarzeń.

– Niestety, teraz brakuje u ludzi szacunku dla drzew. Dostyc często słyszymy, jak wycinane są stuletnie drzewa tylko dlatego, że w tym miejscu ktoś chce coś wybudować. Dla niektórych biznes, pieniądze, są ważniejsze niż drzewo, ale są też tacy, którzy z tego powodu płaczą. Dzisiaj na przykład ktoś w parku robi ścieżkę rowerową, na drodze stoi drzewo, to zamiast tego, żeby jakoś to drzewo ominąć, ścieżkę zrobić trochę w bok, nikt nie zastanawia się i po prostu wycina. Światowy Dzień Drzewa to przede wszystkim dzień, kiedy należy głośno mówić o tym, jak ważną rolę pełnią w naszym życiu drzewa – zaznaczył Seimonas Paltanavičius.

DRZEWY SADZONO NA PAMIĄTKĘ WAŻNYCH WYDARZEŃ

Drzewa sadzono na pamiątkę ważnych wydarzeń zarówno rodzinnych jak i państwowych.

– Pamiętajmy, że większość pojedynczo rosnących drzew ma bardzo ciekawe historie. To dla nas być może zwykłe drzewo, a dla niektórych jest symbolem jakiegoś wydarzenia. Do dziś dnia niektórzy sadzą drzewa na pamiątkę jakichś ważnych wydarzeń rodzinnych – zaznaczył przyrodnik.

Jak ważne jest drzewo w naszym życiu, należy mówić dziecku od najmłodszych lat. W przedszkolach, młodszych klasach powinny być lekcje, na których należy o tym mówić.

– Dorosłych dzisiaj jest trudno czegoś nauczyć, ale dzieci można. Niech rodzic czy nauczycielka z

grupką dzieci wybiorą jakieś drzewo i obejmą go. Następnie niech im powiedzą: to drzewo jest naszym symbolem, tutaj przyjdziemy za rok, czy kilkanaście lat, obejmiemy go i zobaczymy ja urosło – radzi, jak nauczyć dzieci miłości do drzewa, główny przyrodnik Litwy.

ZALETY I WPŁYW NA ŚRODOWISKO DRZEW

Drzewa filtrują dwutlenek węgla poprzez proces fotosyntezy. Absorbują również tlenki azotu, ozon, amoniak, dwutlenek siarki. Następnie wytwarzają tlen. Drzewa regulują temperaturę. Latem dają cień, a co za tym idzie niezbędny podczas upałów chłód. Zimą natomiast chronią przed wiatrem, zapobiegają wychładzaniu budynków. Drzewa są ochroną dzikiej przyrody. Drzewo żywi i chroni wiele gatunków zwierząt i ptaków. Drzewa redukują poziom hałasu. Odpowiednio dobrane i posadzone mogą ograniczyć poziom hałasu o 50 proc. Poza tym zieleń redukuje poziom stresu.

– Drzewa dają nam bardzo dużo. Co dotyczy zalet zdrowotnych, to one

są, ale nie każdy to odczuwa. Żeby odczuć należy głęboko wierzyć, że na przykład człowiek obejmujący drzewo uspokaja się. Nie wystarczy, że ktoś mówi i ty przyjdiesz, obejmiesz drzewo i będziesz spokojny. Trzeba wierzyć i czuć – podkreślił Seimonas Paltanavičius.

Najważniejszym i najbardziej szanowanym drzewem na Litwie zawsze był dąb. Istnieją dwa rodzaje dębów, które naturalnie występują w naszym kraju: dąb pospolity i dąb europejski. Obecny obszar lasów dębowych na Litwie wynosi 2,3 proc. całkowitej powierzchni lasów.

Pomysłodawcą obchodów Światowego Dnia Drzewa był amerykański znawca i miłośnik przyrody Julius Sterling Morton, sekretarz rolnictwa Stanów Zjednoczonych, gubernator stanu Nebraska, znawca i miłośnik przyrody, który 10 kwietnia 1872 r. zwrócił się z apelem do rodaków, by każdy, kto może, posadził tego dnia drzewo. ■

TVP
WILNO

Latem dają chłód, zimą chronią przed wiatrem – drzewa regulują temperaturę
Fot. Marian Paluszkiwicz

Muzeum Adama Mickiewicza zaprasza na prezentację zbioru wierszy o Wilnie

W roku bieżącym Wilno obchodzi swoje urodziny – jubileusz 700-lecia. To szczególna okazja, by o pięknej stolicy myśleć i mówić więcej – szczególnie w sposób poetycki.

Muzeum Adama Mickiewicza przy Uniwersytecie Wileńskim zaprasza wszystkich miłośników poezji na prezentację dwujęzycznego zbioru wierszy Agnieszki Zięby-Dąbrowskiej „Barwy Litwy / Lietuvos spalvos” (Wydawnictwo „Radostowa” w Starachowicach, 2023).

– Na zbiór składają się przede wszystkim utwory o Wilnie i okolicach, w tym też upamiętniające miejsca związane z Adamem Mickiewiczem. Mają one formy krótkie, zawierają często nietypowe, a nawet egzotyczne skojarzenia, są pisane językiem wysublimowanym artystycznie i stylistycznie. Jak we wstępie zaznaczył redaktor Antoni Dąbrowski: „To nowe, świeże spojrzenie na wspólne dziedzictwo przemawia do wyobraźni, skłania do refleksji nad wzlotami i dramaturgią naszej wspólnej historii”. Pierwsza promocja zbioru odbyła się 25 stycznia br. w faktycznym „dniu urodzin” Wilna, w Domu Polonii w Warszawie – mówi „Kurierowi Wileńskiemu” Karolina Malinowska (Słotwińska), tłumaczka wierszy na język litewski.

LAUREATKA SZEREGU NAGRÓD

Karolina jest absolwentką filologii polskiej na Uniwersytecie Wileńskim (dyplom Magna Cum Laude, 2021) oraz magistrem tejże uczelni i laureatką szeregu nagród, m. in. I miejsca w konkursie dla tłumaczy literatury polskiej i litewskiej „Amat Victoria Curam” (2019), Nagrody Prezydenckiej im. A. Smetony (2020). Pracuje jako tłumacz z języka polskiego na język litewski (i odwrotnie) oraz edukator w Muzeum Adama Mickiewicza przy Uniwersytecie Wileńskim.

ZE STARACHOWIC DO WILNA

– Na spotkanie ze Starachowic do Wilna przyjedzie Agnieszka Zięba-Dąbrowska – polska poetka,

pisarka, krytyczka literacka, podróżniczka, badaczka, sekretarz redakcji czasopisma „Radostowa”, wiceprezeska Fundacji Kultury Regionalnej „Radostowa” – zaznacza Karolina Malinowska.

Autorka wierszy ukończyła dwa fakultety na Akademii Świętokrzyskiej: politologię i nauki społeczne oraz filologię polską. Jest doktorem nauk humanistycznych w zakresie historii. Napisała pracę doktorską pt. „Profesorowie historii literatury polskiej na katedrach uniwersyteckich w II Rzeczypospolitej” pod kierunkiem prof. dr. hab. Marka Przeniosły. Należy do Międzynarodowego Stowarzyszenia Polskich Dziennikarzy, Pisarzy i Artystów z siedzibą w Szwecji. Autorka 12 książek z zakresu literatury pięknej (poezja, proza).

Laureatka „Świętokrzyskiego Gustawa” za tomik wierszy „Śniadanie na trawie” (2011) i Świętokrzyskiej Nagrody Kultury w uznaniu dokonań wzbogacających dorobek kulturalny

województwa, przyznanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego (2013). W 2017 r. otrzymała Nagrodę Prezydenta Miasta Starachowice w dziedzinie kultury.

PREZENTACJE UTWORÓW ORAZ POCZĘSTUNEK

Spotkanie odbędzie się w piątek, 13 października, o godz. 17.00 w Sali Filomatów Muzeum Adama Mickiewicza (ul. Bernardyną 11).

W programie m.in.: autorska prezentacja książki, słowo od tłumaczki wierszy na język litewski Karoliny Malinowskiej (Słotwińskiej), prezentacje wybranych utworów oraz słodki poczęstunek.

Wydarzenie zostało objęte patronatem Muzeum Uniwersytetu Wileńskiego oraz Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie.

Opr. J.G

Na podst. inf. wł.,
materiałów nadesłanych

Spotkanie odbędzie się w piątek 13 października o godz. 17.00 w Sali Filomatów Muzeum Adama Mickiewicza (ul. Bernardyną 11) **Fot. Marian Paluszkiwicz**

„Cicha przestrzeń” Kai Kozon w Galerii Znad Wilii

Brenda Mazur

To już osiemnasta wystawa indywidualna tej młodej polskiej artystki.

Kaja Kozon jest absolwentką warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, którą ukończyła z pierwszą lokatą na liście rankingowej najlepszych absolwentów jednolitych studiów magisterskich w roku akademickim 2019/2020. W 2019 r. została stypendystką Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

KRÓTKA, ALE OWOCNA

Jej kariera jest krótka, ale niezwykle owocna. Kaja brała udział w siedemnastu wystawach indywidualnych oraz jedenastu wystawach zbiorowych. Prace artystki znajdują się w zbiorach Muzeum Łazienek Królewskich w Warszawie, a także w kolekcjach prywatnych w Polsce, Francji, Turcji, Wielkiej Brytanii i Szwajcarii.

W czasie swej drogi twórczej zajmowała się różnymi stylami plastycznymi, stopniowo identyfikując i kształtując swój obszar i język ekspresji.

Swoją praktykę artystyczną skupia na łączeniu symboli oraz postawy medytacyjnej, które stają się względem siebie podmiotami dialogu. „To nie artysta maluje, ale obrazy, które mówią same to, co chcą wyrazić” — podkreśla artystka.

Człowiek jest tu więc medium, który akceptuje i rozumie ten niewerbalny rodzaj rozmowy.

Malarka nadaje ogromne znaczenie formule „jak”, tym samym przedefiniowuje pojęcie tworzenia, sprowadzając je do czegoś, co wykracza poza ideologiczną nadbudowę, a skupia się na działaniu opartym o współodczuwanie świata zjawisk.

„Moje prace wychodzą poza ludzkie emocje. Moim celem jako malarki jest zainspirowanie widza do przyjrzenia się emocjonalnej złożoności psychiki i zaakceptowania własnej

„Cicha przestrzeń” — taki tytuł ma wystawa malarstwa Kai Kozon, która miała otwarcie 29 września w Galerii Artystycznej „Znad Wilii” (ul. Iŝganytojo 2/4).

„To nie artysta maluje, ale obrazy, które mówią same to, co chcą wyrazić” — podkreśla artystka Kaja Kozon (pierwsza od lewej) **Fot. autor**

natury z całym jej pięknem i przeciwnościami” — mówi malarka.

Na wystawie te zapiski myśli wypełniają jedną z sal i dosłownie rozlewają się cichutko po ścianach. W przeciwieństwie do temperamentu artystki, u której czuje się ten niekontrolowany zryw twórczy.

WILEŃSKIE KORZENIE

Jak wspomina, od zawsze miała w sobie pociąg do sztuki. Uczyla się gry na pianinie i na skrzypcach, tańczyła w balecie, ale zajmowała się i sportem, trenując pływanie.

Od 8 roku życia malowała. Lubiła malować portrety i pejzaże. Dopiero później, już na studiach zaczęła — jak mówi — wchodzić w siebie, zaczęła tworzyć ze swej głębi. Powstawały wtedy obrazy, które jakby „malowały się same, malowane duszą. Nie narzuca się im nic, oprócz farb”...

Kaja Kozon w swoich genach ma zapisane geny twórcze. Jej mama i ojciec to cenieni rzeźbiarze. I w rodzinie są korzenie wileńskie — dziadek Kai urodził się

w Budryszkach, chodził do szkoły w Święcianach. Mama pochodzi z rodziny Staniewiczów. W archiwach rodziny znajduje się dyplom ukończenia Uniwersytetu w Wilnie przez jej ciocię, z podpisem krewnego i wykładowcy Witolda Staniewicza.

Witold Staniewicz urodzony w Wilnie w 1887r., był postacią znaną na Wileńszczyźnie. Od 1922 r. wykładał ekonomię polityczną i politykę rolną na Wileńskim Uniwersytecie Stefana Batorego. W latach 1933–37 był rektorem tej uczelni. Mieszkając w Wilnie pisał opracowania z zakresu polityki agrarnej i wiele jego prac nawiązuje bezpośrednio do problemów ziem litewskich i Wileńszczyzny. Po II wojnie światowej wykładał na Uniwersytecie Poznańskim. Gdzie zmarł w 1966 r. Wystawa prac Kai Kozon w wileńskiej galerii na starówce ma więc i wymiar sentymalny.

***

Warto zajrzeć do galerii „Znad Wilii” Wandy Oleksy, by zobaczyć, jak tworzą młodzi, wczuć się w „Cichą przestrzeń”. Wystawa czynna jest do 15 października br. ■

Zadbaj o komfort podczas snu

Temperatura podczas spania ma kolosalne znaczenie. Gdy jest nam za zimno lub za gorąco, łatwo się wybudzamy, mamy trudności z zaśnięciem, organizm nie odpoczywa w pełni.

Trzeba jednak pamiętać, że znaczenie ma wiele innych czynników – odpowiednie wyciemnienie pomieszczenia, właściwie dobrany materac (ani za twardy, ani za miękki), dieta przed snem (jeśli zmuszamy żołądek do intensywnej pracy także w nocy, nie odpoczywa ani on, ani mózg, który musi zawiadywać wieloma procesami związanymi z trawieniem). Wystarczy, że nie zadbamy o jeden z czynników, a wstajemy rano zmęczeni, bez chęci do życia, z podkrążonymi oczami.

Temperatura podczas spania

Jeśli w twojej sypialni jest 19 st. C, a tobie marzną stopy, raczej się nie wypisz. Lepiej podnieść temperaturę o parę stopni, niż nie móc zasnąć przez niekomfortowe zimno.

Nie zapomnij jednak starannie wywietrzyć pomieszczenia, w którym planujesz spać. W tym celu otwórz okno na co najmniej 15 minut, szeroko.

Oczywiście, nienaturalnie wyziębione kończyny mogą być sygnałem chorobowym i warto przy najbliższej wizycie u lekarza pierwszego kontaktu o tym porozmawiać.

W sypialni utrzymujesz zaledwie 16 stopni, a mino wszystko pocisz się jak mysz? Niewątpliwie wskazany jest pilny kontakt z lekarzem.

Anhedonia czyli zgubiona radość

Rośnie liczba osób, które tracą tę umiejętność przeżywania małych radości. Taki stan (anhedonia) jest kluczowym objawem współczesnej depresji. Chorują na nią ludzie pracownicy, żyjący w stresie.

Anhedonia dotyka osoby aktywne zawodowo, które spędzają w pracy po kilkanaście godzin, nie mają czasu na odpoczynek i sen. Ciągłe do czegoś dążą, zdobywają kolejne szczyty, ale ich życiu brak koloru, smaku, przyjemności. Czują, że jakość ich życia się pogorszyła, ale kładą to na karb zmęczenia. Nie mówią o tym lekarzowi, bo kto smutek uznałby za chorobę...

Choć depresja jako choroba znana była już Hipokratesowi, to jej obraz ciągle się zmienia, tak jak zmienia się obraz świata. Jeszcze 20, 30 lat temu chory na depresję kojarzył się z osobą w wieku 50+, która kończy karierę zawodową, przeżywa syndrom opuszczonego gniazda, zaczyna chorować somatycznie. Dziś depresja jest najczęściej diagnozowana u osób w wieku 20–40 lat i dotyka co dziesiątego mężczyznę i co piątą kobietę. Wiele kobiet pierwszy epizod choroby przechodzi 3–4 miesiące po urodzeniu dziecka gdy są przeciążone obowiązkami, mężczyźni – po przegranej walce o ważne stanowisko.

Depresja stała się chorobą cywilizacyjną. Plasuje się na 3. miejscu po chorobach krążenia i nowotworowych, ale szacuje się, że w 2030 roku może zająć niechlubne 1. miejsce (wśród kobiet i mieszkańców miast już jest liderem). To cena, jaką płacimy za styl życia, wyznaczony przez pośpiech. Dziś ludzie 50-, 60-letni ciągle są sprawni i nie zamierzają zwolnić tempa. Zajmują kierownicze stanowiska, wygrywają z młodymi kompetencjami, ale w końcu dochodzi do wypalenia. Tracą poczucie sensu życia i nic ich nie cieszy.

Depresja dotyka też młodych pracoholików. Wszystko zależy od zasobów wewnętrznych. Często doświadczony sześćdziesięcioletek

potrafi lepiej zarządzać swoją karierą, chroniąc się przed wypaleniem, podczas gdy trzydziestolatek rzuca się w wyścig szczurów i nie wytrzymuje. Niektórych przerasta praca w korporacji, innych – zatrudnienie na własny rachunek.

Depresje typowe wiążą się z melancholią, spadkiem aktywności, apetytu, masy ciała. Dziś w równym stopniu występują depresje nietypowe, związane z nadmierną eksploatacją swoich zasobów. Cechuje je utrzymana lub nawet zwiększona aktywność, ale bez satysfakcji z dokonań. Towarzyszy temu rozregulowanie zegara biologicznego, zaburzenie proporcji pracy i wypoczynku. Duża aktywność jest ważna dla utrzymania dobrostanu emocjonalnego. Jednak pewnych granic przekroczyć nie można. Osoby, które śpią poniżej 5 godzin na dobę, mają siedmiokrotnie większą skłonność do depresji niż te, które śpią 7–8 godzin. Wystarczy kilka zarwanych nocy, by ryzyko depresji wzrosło 1,5 razy. ■

Dziś depresja jest najczęściej diagnozowana u osób w wieku 20–40 lat i dotyka co dziesiątego mężczyznę i co piątą kobietę

Efekt nocebo a placebo

■ Efekt nocebo występuje częściej u kobiet niż u mężczyzn

Efekt nocebo to przeciwieństwo bardziej znanego efektu placebo. O ile ten drugi można uznać za zjawisko korzystne, tak już efekt nocebo prowadzi do oplakanych skutków.

O tym, że pomiędzy stanem ludzkiego zdrowia a psychiką istnieją bardzo znaczące powiązania, wspomina się od dłuższego czasu – mówi się o tym chociażby w kontekście chorób nowotworowych, gdzie zwraca się uwagę na to, że na rokowania wpływa nie tylko stopień zaawansowania schorzenia, ale i wiara pacjenta w szansę na wyleczenie.

Okazuje się jednak, że najprawdopodobniej tak jak pozytywne myślenie pomaga, tak negatywne myślenie zwyczajnie szkodzi. Na tym zresztą opiera się efekt nocebo – jeżeli np. człowiek wierzy, że jakaś zażywana przez niego substancja doprowadzi u niego do skutków ubocznych, to ryzyko pojawienia się takowych zwyczajnie wzrasta.

Efekt nocebo pojawia się m.in. w związku z negatywnym nastawieniem do danej formy terapii, nieakceptowanym przez człowieka wyglądem leku czy silnymi obawami przez pojawieniem się działań niepożądanych danego farmaceutyku.

Nie trzeba chyba tłumaczyć, że nocebo wydaje się dość intrygującym zjawiskiem, w związku z czym przeprowadzone zostało już niejedno badanie dotyczące tego fenomenu. Jako przykład można tutaj podać analizy przeprowadzone wśród studentów

w latach 80. poprzedniego stulecia – podczas nich uczestników badania informowano o tym, że zostaną oni poddani terapii z wykorzystaniem prądu elektrycznego, po której mogą pojawić się u nich bóle głowy.

Po jej zastosowaniu 2 na 3 uczestników rzeczywiście zgłaszało wspomniane wyżej dolegliwości bólowe, w praktyce jednak ani jednej osoby... nie poddano działaniu prądu i to, że u niektórych pojawił się ból głowy, mogło wynikać właśnie z efektu nocebo.

Efekt nocebo wystąpić może tak naprawdę u dowolnego człowieka, który będzie negatywnie nastawiony do terapii czy będzie bardzo obawiał się wystąpienia wszelkich potencjalnych jej skutków ubocznych.

W praktyce jednak wśród pewnych osób zjawisko to spotykane jest ze zwiększoną częstością. Zwraca się uwagę na to, że efekt nocebo występuje częściej u kobiet niż u mężczyzn.

Nie tylko jednak płeć ma tutaj znaczenie – okazuje się, że do tego rodzaju „psychicznie uwarunkowanego” indukowania objawów chorobowych bardziej predysponowane są osoby z zaburzeniami depresyjnymi czy zaburzeniami lękowymi.

Co ciekawe, wspomina się również i o tym, że z efektem nocebo częściej zmagają się ci ludzie, którzy... dokładnie zapoznają się z ulotkami leków. Takie postępowanie raczej należy chwalić – w końcu dzięki przeczytaniu ulotki można nie zażyć leku, który jest dla nas przeciwwskazany. ■

Schorzenia powodowane przez stres

Czujemy się coraz bardziej samotni, zagubieni. Jesteśmy zabiegani, pochłonięci rywalizacją, przywaleni nadmiarem obowiązków w pracy. Ogromna ilość otaczających nas stresorów sprawia, że nie sposób przed nimi uciec.

Tymczasem nawet dobry stres, jeśli utrzymuje się zbyt długo lub pojawia za często, może zaszkodzić. Dlatego też trzeba w porę uchwycić moment, kiedy stres zaczyna działać na naszą niekorzyść. Lista schorzeń wywołanych przez stres jest długa. Często „atakują” on najsłabszy punkt organizmu.

Największą grupę stanowią choroby serca i choroby układu krążenia. Lekarze zwracają uwagę na syndrom złamanego serca, którego objawy do złudzenia przypominają zawał (nawet obraz EKG wygląda zupełnie tak samo), chociaż nim nie są.

W odróżnieniu od zawału, u chorych nie stwierdza się zwężenia ani zamknięcia tętnic wieńcowych, a pacjenci wracają do zdrowia już po paru dniach, podczas gdy rekonwalescencja u zawałowców nierzadko trwa kilka miesięcy.

Na skutek nagłego, nawet 30-krotnego podniesienia się poziomu adrenaliny we krwi z powodu wstrząsu, np. nagej śmierci bliskiej osoby, wypadku samochodowego, napadu, kradzieży czy innego wydarzenia, które wywołuje silny stres, dochodzi do zablokowania przepływu wapnia do komórek mięśnia sercowego.

Str. przygotowała
Honorata Adamowicz
Fot. Pixabay.com

Zapraszamy na najlepsze nowe polskie filmy

18 października 2023 r. rozpoczyna się Klub Kina Polskiego 2023, organizowany przez Instytut Polski w Wilnie. Podczas tego wydarzenia odbędą się projekcje kilku najlepszych polskich produkcji ostatnich lat, dotąd jeszcze nie wyświetlanych na Litwie.

Gościem specjalnym będzie polska reżyserka Kinga Dębska. Klub Kina Polskiego 2023 będzie odbywał się od 18 października do 19 listopada 2023 r. w kinach „Multikino” i „Skalvija” w Wilnie, w Centrum Kultury w Solecznikach oraz w Centrum Kultury w Mozejkach.

Pokazy polskiego kina cieszą się długą tradycją, a dzieła twórców znad Wisły niezmiennie bawią, wzruszają, czasem uczą, ale zawsze zachwycają tysiące widzów na całym świecie. W tym roku do litewskich sal kinowych zaprosiliśmy plejadę gwiazd oraz najciekawsze produkcje ostatnich lat. Pierwszym filmem, który zostanie zaprezentowany litewskiej publiczności będzie „Sonata” (reż. Bartosz Blaschke, 2021 r.). Jest to oparta na faktach poruszająca historia Grzegorza Płonki (Michał Sikorski), u którego dopiero w wieku 14 lat stwierdzono niedosłuch, a nie jak wcześniej zakładano – autyzm. Późna diagnoza pozwoliła odkryć talent muzyczny chłopca, a upór jego rodziców (Małgorzata Foremniak, Łukasz Simlat) – sprostać przeciwnościom losu i spełnić marzenie młodego muzyka. Również matka tytułowego „Śubuka” (Małgorzata Gorol) dla dobra swojego dziecka staje do walki z otaczającym ją światem. Film w reżyserii Jacka Łusińskiego to inspirowana prawdziwymi wydarzeniami historia młodej matki autystycznego chłopca, której wieloletni upór i walka z biurokracją oraz ludzką bezdusnością doprowadziły do istotnych zmian w polskim systemie edukacji. Siłę rodzicielskiej – tym razem ojcowskiej – miłości zobaczymy także w filmie „Tata”

Pierwszym filmem, który zostanie zaprezentowany litewskiej publiczności będzie „Sonata”

(reż. Anna Maliszewska, 2022 r.). Polsko-ukraińska produkcja jest opowieścią o skomplikowanych relacjach między ojcem a córką oraz siostrzeństwie – niekiedy nie tym wynikającym z więzów krwi. Przed Michałem (Eryk Lubos) – samotnym ojcem i kierowcą TIR-a – los stawia wyzwanie – podróż, która staje się dla niego bezcenną lekcją rodzicielstwa. W podróż, choć w innym celu i zupełnie innym środkiem transportu, ruszają również bohaterowie filmu „Zupa nic” (reż. Kinga Dębska). Twórcy poszukują wszystkich smaków dzieciństwa – słodkich jak cukier, ale też tych gorzkich, przypominających o peerelowskiej biedzie i braku wolności. Pokazują, że często to droga do celu jest ważniejsza niż cel sam w sobie. Bohaterowie „Strzępów” (reż. Beata Dżianowicz) – rodzina Pateroków – staje się centrum opowieści o rodzinnych więzach. Rodzinny dramat o walce z postępującą i nieuleczalną chorobą nestora rodziny, którego umysł coraz bardziej pochłaniają odmęty Alzheimera, to

piękne, mądre kino wyróżnione trzema nagrodami 47. Festiwalu Filmów Polskich w Gdyni. Inną walkę podejmuje natomiast tytułowy bohater filmu „Filip” (reż. Michał Kwieciński), w którego wciela się młody, ale niezwykle utalentowany Eryk Kulm. Choć pozornie skupiony na hedonistycznym czerpaniu z życia w świecie, w którym nie powinien nigdy się znaleźć, w najczarniejszej godzinie współczesnej Europy, kieruje się przede wszystkim pragnieniem zemsty. Wyrafinowany i wyszukany odwet, który jedynie potęguje poczucie zagrożenia i ulotności życia, prowadzi do trudnych do przewidzenia konsekwencji.

Tradycyjnie już w ofercie Instytutu Polskiego w Wilnie nie zabraknie filmów historycznych. W programie Klubu Kina Polskiego'2023 znalazły się dwie takie produkcje. Mieszkańcy Wilna i Solecznik będą mieli okazję obejrzeć najnowszy film historyczny „Raport Pileckiego” (premiera w Polsce miała miejsce 1 września br.).

22.>>

Film opowiada o losach, związanego z Wilnem, bohatera wojennego, rotmistrza Witolda Pileckiego, który był ochotnikiem w obozie zagłady Auschwitz. Po 947 dniach przebywania w obozowej niewoli i brawurowej ucieczce pisze raporty, w których podejmuje próbę informowania świata o Holokauście oraz innych zbrodniach. Pokazy „Raportu Pileckiego” kierujemy głównie do ludzi młodych, aby dogłębniej poznali opowieść o ludzkiej niezłomności i honorze.

Na szczególną uwagę zasługuje wybitne dzieło – „Śmierć prezydenta” (reż. Jerzy Kawalerowicz). Twórcy dzieła, na potrzeby którego przeanalizowano niezliczoną ilość materiałów historycznych, zabiorą nas w podróż w czasie – do grudnia 1922 r. Gabriel Narutowicz zostaje pierwszym prezydentem II Rzeczypospolitej. Prawicowe ugrupowania polityczne sprzeciwiają się jednak temu wyborowi. Film został oparty na faktach. Pokaz filmu „Śmierć prezydenta” odbędzie się z myślą o mieszkańcach Żmudzi – Gabriel Narutowicz urodził się w Telszach i do końca życia z nostalgią wspominał krainę dzieciństwa.

Filmy, które zobaczą Państwo w ramach Klubu Kina Polskiego 2023 zmuszają do refleksji i przypominają o tym, co najważniejsze w życiu każdego człowieka – miłości, przyjaźni, rodzinie oraz marzeniach. Mamy nadzieję, że tej jesieni wybierzecie się z nami w tę niezwykłą podróż w świat kina, pełnego piękna i prawdy.

Podczas trwania Klubu Kina Polskiego 2023 widzowie w Wilnie będą również mieli okazję do spotkania się z polską reżyserką i scenarzystką filmową Kingą Dębską. Wyreżyserowała takie filmy jak „Moje córki krowy”, „Zabawa, zabawa” czy „Plan B”. Jej film dokumentalny „Tu się żyje” o pierwszym i jedynym hospicjum w Wilnie, prowadzonym przez siostrę Michaelę Rak, uzyskał wyróżnienie w 2018 na Festiwalu Filmów Dokumentalnych „Kino z duszą” w Warszawie. Spotkanie z reż. Kingą Dębską odbędzie się 28 paździer-

Mieszkańcy Wilna i Solecznik będą mieli okazję obejrzeć najnowszy film historyczny „Raport Pileckiego”

nika 2023 r. po projekcji filmu „Zupa nic” w kinie „Skalvija” (początek seansu o godz. 18.00).

Bilety na polskie filmy wyświetlane w centrum filmowym „Skalvija” już są dostępne w sprzedaży.

Bilety na polskie filmy wyświetlane w „Multikinie” można rezerwować pod numerem telefonu: +37062051558.

Szczegółowy program Klubu Kina Polskiego 2023 jest dostępny na stronie internetowej Instytutu Polskiego w Wilnie oraz na www.lenkukinas.lt.

Organizator:

Instytut Polski w Wilnie

Sponsorzy generalni:

ORLEN Lietuva,

ORLEN Baltics Retail

Partnerzy: Dom Kultury Polskiej w Wilnie, Centrum Kultury w Solecznikach, Centrum Kultury w Możejkach, „Multikino”, centrum filmowe „Skalvija”

Partnerzy medialni: TVP Wilno, radio „Znad Wilii”, portale „15min.lt”, „ZW.lt”, „Wilnoteka.lt”, dziennik „Kurier Wileński”

Inf. Instytut Polski w Wilnie

Fot. stopklatki

Twórcy filmu „Zupa nic” poszukują wszystkich smaków dzieciństwa – słodkich jak cukier, ale też tych gorzkich, przypominających o peerelowskiej biedzie i braku wolności

Polonezem wchodzą drzewa w polską jesień,
 śpiew tej ziemi w swoich liściach każde niesie.
 Przez ogrody, przez aleje i przez pole
 idą brzozy, idą klony i topole.
 A te klony ustroiły się bogato,
 a te brzozy wplotły w warkocz
 babie lato.
 Idą wiązy, idą buki i jesiony

szczerym złotem
 wyzłocone po korony.
 Koralami zaświeciła jarzębina,
 dąb żołędzie do gałęzi poprząpinał.
 Idą drzewa – słońce w liściach każde niesie.
 Polonezem wchodzą drzewa
 w polską jesień.

Wanda Chotomska

CZY DRZEWA ODPOCZYWAJĄ?

Z jesiennym opadaniem liści wiąże się wiele poetyckich westchnień, których natchnieniem jest zmiana ubarwienia liści, zanim ostatecznie z drzew opadną. Zrzucanie liści przez rośliny jest poprzedzone ich starzeniem się.

Na pozór wydaje się, że każde drzewo, jeśli tylko stworzyć mu odpowiednie warunki do życia, powinno rosnąć nieprzerwanie.

Tak jednak nie jest. Nawet te drzewa, które są wiecznie zielone i żyją w wilgotnym klimacie tropikalnym, mają okresy wzrostu i odpoczynku, w którym wzrost rośliny ustaje.

W naszej strefie klimatycznej te przemienne okresy wzrostu i spoczynku są związane z porami roku. W zależności od zmian oświetlenia i zmian temperatury drzewa rosną szybciej lub wolniej. Zarówno obniżenie temperatury, jak i skracanie się dnia działa hamująco na wzrost drzew.

Jak rośliny mierzą czas? Dokładnie tego nie wiemy. Biochemicy odkryli w roślinach substancję światłoczułą. Jest to sinoniebieski barwnik. Zmienia on swoją budowę pod wpływem światła. Pozwala on roślinie „mierzyć” czas trwania dnia i nocy.

Panienka na...

Nie siądę do stołu!
 Nie lubię rosołu!
 Nie zrobię zadania!
 Nie usnę do rana!
 Nie mogę się zginać!
 Nie lubię wycinać!
 Nie – to moje ulubione słowo.
 Nie lubię sałaty.
 Nie wypije mleka.
 Nie idę do sklepu.

NIE!

NIE!

NIE!

NIE!

Nie odrobię lekcji.
 Kiedy mama pyta mnie,
 To od razu wołam – NIE!
 – Nie idę!
 – Nie lubię!
 – Nie zrobię!
 A teraz nie śmieję się,
 Bo kiedy były lody,
 Zawołałam:
 – NIE!

HISTORIA DŻINSÓW

Dżinsy – wiadoma rzecz! – bez nich dzisiaj ani rusz, nie zależnie od pory roku, okazji, płci, wieku. Są po prostu wszechobecne!

Historia spodni dżinsowych ma już ponad 150 lat i zaczyna się w 1873 roku, kiedy to pewien handlarz bawełną – Levi Strauss – uszył spodnie z płótna namiotowego. Na początku nosili je głównie poszukiwacze złota, marynarze, farmerzy i

hodowcy bydła. Spodnie te były bardzo wytrzymałe i proste. Strauss z czasem starał się je udoskona-

lać – dodał mocne, pomarańczowe, podwójne stebnowki, a przednie kieszenie wzmocnił miedzianymi nitkami. Z czasem ulepszał też materiał. W 1922 roku dodano do spodni szlufki. Suwak zastąpił guzik dopiero w 1955 roku. Przez długi czas były to spodnie przeznaczone wyłącznie dla mężczyzn. Na kontynent europejski dżinsy dotarły w czasie II wojny światowej za sprawą żołnierzy amerykańskich.

ROK SZKOLNY – OKRES NIEWOLI UCZNIA. TEMAT TABU W CZASIE WAKACYJNYM. TO NIEPRAWDA, ŻE TRWA TYLKO 10 MIESIĘCY. TO AŻ 10 DŁUGICH, NIEKOŃCZĄCYCH SIĘ MIESIĘCY W OCZEKIWANIU NA WAKACJE.

SAMORZĄD UCZNIOWSKI – WYBRANCY LOSU, CZYLI SZKOLNY PARLAMENT. GRUPA OSÓB, KTÓRA WALCZY ZE SZKOLNYMI STEREOTYPAMI. NAJCZĘŚCIEJ ZA POMOCĄ ORGANIZOWANIA CZĘSTYCH DISKOTEK.

TABLICA – DO KLASY PIĄTEJ KAŻDY UCZEŃ CHCIAŁBY NAMIĘTNIE ZMYWAĆ JĄ GĄBKĄ, OD KLASY SZÓSTEJ OBSERWUJE SIĘ RAPTOWNY SPADEK ZAINTERESOWANIA TĄ CZYNNOŚCIĄ.

FRASZKI

Geolog
„Wydzierać będę skarby ziemi!” –
Kolegom to
powtarza nieraz.
Pewnie decyzji
swej nie zmieni,
Bo wciąż na
lekcjach się
wydziera.

Marzyciel
Żał mu dawnych
czasów,
Kiedy łuk i
włócznia
Były w cieniu
lasów
Przyborami
ucznia.

Puszczanie latawców

Najpierw trzeba je zrobić, najlepiej wspólnie z rodzicami lub starszym rodzeństwem – dwie skrzyżowane lekkie listewki, półprzezroczysta kalka z pięknym malowidłem, długi kolorowy ogon. Potrzebny będzie też kawałek otwartej

przeźrzeni, trochę wiatru i znakomita zabawa gwarantowana.

Uważajcie! – październikowy wiatr bywa zdradziecki i może Was porwać w nieznanne....

Bułki ze śliwkami i kruszonką

Wiesława Lewandowska
autorka bloga kulinarnego
„Dom pełen mięty”

Pyszne bułki drożdżowe ze śliwkami posypane słodką kruszonką, są mięciutkie i rozplývają się w ustach. Idealne na słodką przekąskę dla dzieci, a na drugi dzień są tak samo pyszne. Sezon na śliwki w pełni także nie może zabraknąć w nim drożdżówek. Śliwki, najlepiej węgierki, nie mają one tak dużo soku jak inne, pięknie pachną podczas pieczenia, a dzięki nim bułeczki nie są suche. Przepis prosty i warty wypróbowania.

Składniki:

• 500 gramów mąki pszennej • 50 gramów drożdży świeżych • 60 gramów masła • 100 gramów cukru • 1 łyżeczka cukru waniliowego • 4 żółtka • 3/4 szklanki ciepłego mleka • szczypta soli • żółtko do posmarowania bułek • 300 gramów śliwek węgierek

Kruszonka:

• 50 gramów masła zimnego • 50 gramów cukru • 80 gramów mąki pszennej

Wykonanie:

Mąkę przesiać przez sitko. Drożdże rozkruszyć, dodać łyżeczkę cukru i trochę ciepłego mleka, wymieszać i zostawić, aby podrosły. Żółtka utrzeć

■ Fot. opr. A. K.

trzepaczką razem z cukrem, solą i cukrem waniliowym, dodać mleko i wszystko wymieszać. Do ubitych jajek z mlekiem dodać wyrośnięte drożdże i połowę mąki i wszystko wyrobić mikserem na gładką masę, dosypywać pozostałą mąkę i wyrabiać mikserem. Jeśli ciasto jest już za gęste dalej wyrabiać dłonią, na koniec dodać rozpuszczone, ale letnie masło i chwilę jeszcze wyrabiać. Ciasto można wyrobić też w mikserze planetarnym. Wyrobione ciasto przykryć ściereczką i zostawić, aby wyrosło i podwoiło swą objętość. Śliwki umyć, wypestkować i każdą przekroić na cztery części, ale nie do

końca, tak aby śliwka się nie rozpadła. Wyrośnięte ciasto wyłożyć na stolnicę oprószoną mąką i rozwałkować na grubość dwóch centymetrów. Za pomocą szklanki wyciąć kółka i ułożyć je na formie wyłożonej papierem do pieczenia. Zostawić bułeczki przykryte ściereczką niech podrosną. Przygotować kruszonkę: połączyć masło z cukrem i mąką, zagnieść palcami na małe kluseczki. Gdy bułeczki wyrosną, każdą na brzegu posmarować rozmażonym żółtkiem, a na środku położyć pokrojoną śliwkę i posypać kruszonką. Piekarnik nagrzać do 170 stopni góra-dół i piec bułeczki 20 minut do ładnego zrumienienia. ■

Powidła śliwkowe z piekarnika

Domowe powidła śliwkowe, pachnące, gęste, u mnie nie może ich zabraknąć w spiżarni. Wielu osobom nie chce się stać nad garnkiem i mieszać śliwek, które często się przypalają, dlatego dziś przepis na powidła które nie wymagają pilnowania. Ważne są tu śliwki, najlepsze węgierki i to bardzo dojrzałe, wtedy nie potrzeba dodawać cukru, lub tylko trochę.

Składniki:

• 2 kg śliwek węgierek
• 1/2 szklanki cukru

Wykonanie:

Śliwki węgierki umyć dokładnie, osuszyć i usunąć pestki. Przygotować

naczynie żaroodporne, takie aby pomieściły nam śliwki, oczywiście możemy zrobić z większej ilości śliwek, muszą tylko się zmieścić w naczyniu.

■ Fot. opr. A. K.

Wstawiamy śliwki do piekarnika, ustawiamy temperaturę na 100 stopni grzanie góra-dół i zostawiamy na 4-5 godzin. Czas smażenia zależy od śliwek, czy były bardzo soczyste, czy też takie już pomarszczone, te drugie dużo szybciej będą gotowe. Następnie powidła należy wymieszać drewnianą łyżką i spróbować, jeśli są mało słodkie dodać cukier, wymieszać i zostawić jeszcze na godzinę. Po tym czasie powidła powinny być już gęste i lekko brązowe. Wyparzyć słoiki i nakrętki, nałożyć gorące powidła do słoików, zakręcić, sprawdzić czy nie „syczą”, postawić do góry dnem i przykryć kocykiem, zostawić do wystudzenia. ■

Fałszywe banknoty w bankomatach: można włożyć, ale nie pobrać

Ostatnio coraz częściej pojawiają się doniesienia o fałszywych banknotach znajdujących w bankomatach. Mieszkańcy są zaniepokojeni: czy z bankomatu można pobrać fałszywe banknoty?

Honorata Adamowicz

Eksperci Banku Litwy zapewniają, że na Litwie nie odnotowano ani jednego przypadku otrzymania przez klienta fałszywego banknotu z bankomatu. Nie ma możliwości, nawet teoretycznej, by podejrzone banknoty z bankomatów dostały się w ręce klienta.

FAŁSZYWE BANKNOTY IDĄ DO SPECJALNEJ „KIESZENI”

„Fałszywe banknoty mogą i trafiają do bankomatów. Są one wkładane na konta w bankomatach przez osoby postronne, zazwyczaj nawet niewiedzące o tym, że banknoty są fałszywe. Wszystkie bankomaty na Litwie i w strefie euro przechwytyują podejrzone banknoty, przekierowując je do osobnej »kieszeni«. Jeśli klient włoży podejrzaną banknot, bankomat wyda ulotkę informacyjną dla klienta, że pieniądze, które włożył, są podejrzone o fałszerstwo i zostaną przekazane do Banku Litwy w celu przeprowadzenia ekspertyzy. Po załadowaniu kieszeni bankomatu z podejrzanymi banknotami jest ona opróżniana, a podejrzone pieniądze są przekazywane do Banku Litwy” — napisano w oświadczeniu Banku Litwy nadesłanym dla „Kuriera Wileńskiego”.

Ogólna liczba fałszywych banknotów na Litwie spadła w tym roku, ale odsetek fałszywych banknotów znalezionych w bankomatach wzrósł. Wynika to z kilku powodów: mieszkańcy Litwy coraz częściej używają kart do dokonywania płatności, często wpłacając gotówkę na swoje konta połączone z kartą, a sieć bankomatów akceptujących gotówkę została rozszerzona.

ZASADA „POCZUJ—SPÓJRZ—SPRAWDŹ”

„Należy pamiętać, że banknoty, które wpłaci mieszkaniec do banko-

Eksperci zapewniają, że na Litwie nie odnotowano ani jednego przypadku otrzymania przez klienta fałszywego banknotu z bankomatu **Fot. M. P.**

matu, nie zostaną zaliczone na jego koncie i nie otrzyma on zwrotu pieniędzy, jeśli banknoty zostaną później uznane za fałszywe. W tym celu przypominamy mieszkańcom, aby dokładnie sprawdzali otrzymywane pieniądze i pamiętali o zasadzie: »poczuj — spójrz — sprawdź« — napisano w nadesłanym komunikacie.

Ieva Dauguvietytė-Daskevičienė, rzeczniczka prasowa banku SEB, w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” zaznaczyła, że bankomaty SEB Banku są wyposażone w najnowsze zabezpieczenia i stale ulepszane narzędzia do rozpoznawania banknotów. Firma inkasująca sprawdza wszystkie banknoty przed załadowaniem ich do bankomatów. Fałszywe banknoty wkładane przez klientów są przechwytywane w bankomatach SEB i nie są już wydawane innym klientom.

— Zgodnie z wymogami Banku Litwy bankomaty akceptują fałszywe banknoty w celu ich przechwycenia i uniemożliwienia ich obiegu na rynku. Są umieszczane w osobnej kasecie w

bankomacie i technicznie nie mogą być wydawane klientom. Podobnie fałszywe pieniądze nie są przelewane na konto klienta, gdy są wpłacane do bankomatu akceptującego gotówkę. Firma inkasująca informuje bank o możliwych fałszywych banknotach, a wszystkie takie przypadki są badane przez Bank Litwy. W razie potrzeby bank przekazuje policji informacje o kliencie, który wprowadził fałszywy banknot — tłumaczy Ieva Dauguvietytė-Daskevičienė.

Strona internetowa Banku Litwy oferuje szkolenie e-learningowe dla wszystkich użytkowników gotówki, zarówno profesjonalistów, jak i zwykłych konsumentów. Szkolenie zawiera szczegółowe informacje na temat zabezpieczeń banknotów i monet euro oraz sposobów wykrywania fałszywych pieniędzy. Na koniec szkolenia można przystąpić do testu sprawdzającego wiedzę: www.lb.lt/lt/mokymas-apie-padirbtus-ir-netinkamus-apyvartai-grynuosius-pinigus

Litwa zмага się z KZM i boreliozą. Na jedno nie ma leku, na drugie szczepionki

Honorata Adamowicz

Szpitaly w głównych miastach Litwy szybko zapełniają się pacjentami chorymi na kleszczowe zapalenie mózgu (KZM). Liczba zakażeń wzrosła we wrześniu, ale szczyt zachorowalności potrwa do listopada.

Milda Žygutienė, główna specjalistka Wydziału Zarządzania Chorobami Zakaźnymi Narodowego Centrum Zdrowia Publicznego, w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” powiedziała, że najskuteczniejszą ochroną przed kleszczowym zapaleniem mózgu jest szczepionka. Na boreliozę szczepionki nie ma – chronić przed nią mogą jedynie ogólne środki zapobiegawcze.

— W tym roku (styczeń-sierpień) na Litwie zarejestrowano 291 przypadków zapalenia mózgu i 1 714 przypadków boreliozy. W ubiegłym roku w tym samym okresie odnotowano 266 przypadków kleszczowego zapalenia mózgu i 1 325 przypadków boreliozy — mówi Milda Žygutienė.

OBJAWY KZM I BORELIOZY

Kleszczowe zapalenie mózgu to choroba ośrodkowego układu nerwowego wywoływana przez wirus kleszczowego zapalenia mózgu. Pierwsze objawy pojawiają się zwykle po 7-14 dniach od zakażenia, ale mogą wystąpić później. Są podobne do objawów grypy: gorączka, bóle głowy i mięśni, osłabienie, dreszcze, nudności i czasami biegunka. Gorączka może utrzymywać się przez około 7 dni, po czym staje się normalna lub nieco wyższa, ogólny stan zdrowia może się poprawić. Ale po kilku dniach gorączka rośnie, objawy wracają i zaczynają się silne bóle mięśni głowy, szyi i karku, czasami z zaburzeniami świadomości. Choroba charakteryzuje się pozostałymi skutkami prowadzącymi do trwałego upośledzenia lub niepełnosprawności. Choroba może również prowadzić do śmierci.

W przypadku boreliozy, po 1-4 tygodniach w miejscu ukąszenia przez

kleszcza może pojawić się czerwona plamka w postaci krostek, a jej wielkość może być różna. Pacjenci skarżą się na pogorszenie samopoczucia, bóle stawów i mięśni, uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego, zaburzenia snu, pamięci, zawroty głowy itp.

SPOSOBY OCHRONY

— Najskuteczniejszą ochroną przed kleszczowym zapaleniem mózgu jest szczepionka. Na boreliozę nie ma szczepionki. Chronić przed nią mogą jedynie ogólne środki zapobiegawcze. Przygotowując się do spędzania czasu na świeżym powietrzu, zaleca się noszenie jasnych ubrań tak, aby jak najwięcej ciała było zakryte. Zaleca się również stosowanie repelentów — środków chemicznych, które odstraszają kleszcze podczas przebywania w lesie. Należy również unikać siadania lub leżenia na trawie w parkach i ogrodach. Po powrocie z zewnątrz zaleca się dokładne obejrzenie ciała, zmianę ubrania. W przypadku znalezienia kleszcza należy go jak najszybciej usunąć — radzi specjalistka.

Według Narodowego Centrum Zdrowia Publicznego najczęstszymi grupami wiekowymi dotkniętymi kleszczowym zapaleniem mózgu są osoby w wieku 45-64 lat, a emeryci i bezrobotni stanowią 30 proc. wszystkich przypadków. Zakażenia kleszczowym zapaleniem mózgu odnotowywane są na całej Litwie, ale w niektórych miastach ich liczba jest wyższa. Uciana ma najwyższą zachorowalność od wielu lat z rzędu. W 2022 r. największa liczba zakażeń wystąpiła w Ucianie, Kownie i Olicie.

Najskuteczniejszym sposobem zapobiegania kleszczowemu zapaleniu mózgu pozostaje szczepienie. W przypadku szczepienia zgodnie ze zwykłym schematem, pierwsze dwie dawki podaje się w odstępie 1-3 miesięcy. Trzecią dawkę podaje się zazwyczaj po upływie 5-12 miesięcy od podania drugiej. Odstępy pomiędzy trzecią dawką i dawką przypominającą różnią się w zależności od producenta szczepionki, ale z reguły pierwszą dawkę przypominającą podaje się 3 lata po trzeciej dawce. ■

TVP
WILNO

■ Aby ochronić się od kleszczy, specjaliści radzą unikać siadania lub leżenia na trawie w parkach i ogrodach **Fot. Marian Paluszkiewicz**

TVP WILNO	
7.00 Detektyw Literka	7.10, 17.20 S. anim. „Przyjaciele Misia i Marigolci”
7.35 Rusz się człowieku	7.45 Telegwierz
8.00 Info Wilno	8.20 Studio Wilno
8.35 Polonia 24	9.00 Starszaki
9.25 S. „Sześć siostr”	10.20 Którędy po sztukę
10.25 Przystanek slow food	10.55 Gra słów
11.15 Polacy to wiedzą!	11.45 Podróże Małej i Dużej
12.05, 21.00 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	12.35 S. „Leśniczówka”
13.00 Info Wilno	13.05 Studio Wschód
13.45 Wielki test o Polskim Parlamentaryzmie	15.05 Słownik polsko@polski
15.35 Astronarium	16.00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
16.20 S. „Klan”	16.45 S. „Barwy szczęścia”
17.10 Detektyw Literka	17.45 S. „Stulecie Winnych”
18.30 Nowe spojrzenie	19.00 Info Wilno
19.15 Studio Wilno	19.35 Którędy po sztukę
19.40 S. „M jak miłość”	20.30 Wiadomości
21.25 S. „Leśniczówka”	21.50 S. „Dziki serca”
22.40 Informacje kulturalne	22.55 S. „Kasta”
23.45 Info Wilno	
LRT TV	
6.00 Hymn Republiki Litewskiej	6.02 Dzień dobry Litwo
6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości	9.00 S. „Soko Leipzig”

9.45, 23.55 S. „Komisarz Rex”	10.35 S. „Prowincjonalna komisarz”
11.30 S. „Diagnoza Betty”	12.15 Euromaxx
13.30 Kto i dlaczego?	13.00 Przyjazna Litwa
14.00, 15.00, 16.00, Wiadomości	14.20, 15.15 Dzień dobry Litwo
16.15 S. „Zaklinacze koni”	17.00 S. „Obietnica”
18.00 Kto i dlaczego?	18.30 Ważna godzina
19.30 (Nie)emigranci	20.30 Panorama
21.00 Temat dnia	21.30 „Bracia i siostry”
22.30 Wiadomości Rowerowe	23.00 S. „Okno”
	
6.00 Filmy anim.	7.00 Pani chłopka
8.00 S. „Walker, strażnik Teksasu”	10.00 S. „MacGyver”
11.00 Od...do...	12.00 Wiadomości
13.20 Pani chłopka	14.30 S. „Płomień”
15.30 S. „I odpuść nam nasze winy”	16.30 Dobry wieczór, Litwo
18.30 Wiadomości	19.30 KK2
20.00 Będzie wszystkiego	21.00 S. „Poważne sprawy”
21.30 Wiadomości	22.30 „9. życie Louisa Draxa” thriller
00.50 S. „MacGyver”	
LRT PLUS	
6.00 Hymn Republiki Litewskiej	6.05 Historie rzeczy
7.00 Kto i dlaczego?	7.30 Detektywi historii
8.30 7 dni Kowna	9.00 „Dzień dobry Litwo”
11.30 Białoruska Pogoń	12.00 Legendy. Dziś i na zawsze

13.00 Odblaski	13.30 Uwaga! Szukamy sztuki
14.00 Perspektywa	14.30 S. dok. „Gwiazdy srebrnego ekranu”
15.15 Zapamiętajmy	15.30 S. „Służyć i bronić”
16.30 Dzień dobry Litwo	18.30 Zwariowani na punkcie kół
18.55 Puchar Europy w koszykówce. „7bet-Lietkabelis” - „Aris”	21.00 Pole bitwy
21.30 „Alma. Życie jest chwilą światła” film dok.	22.30 Nie mam tylu lat
23.00 Kuchnia Beaty	00.00 Wiadomości DW (ros.)
00.15 Dziś na świecie (ros.)	
	
6.00 Seriale anim.	7.45 S. „Czy pamiętasz mnie?”
8.55 S. „W wirze miłości”	10.00 S. „Barrister Babu”
11.00 S. „Miłość za wityną”	12.00 S. „Zranione serce”
14.00 S. „Dziedzictwo ojca”	15.00 S. „Simpsonowie”
16.00 TV 3 wiadomości	16.30 TV Pomoc
18.30 TV3 wiadomości	19.30 „Pod prąd”
20.30 S. „Kobiety kłamią lepiej”	21.00 S. „Najdroższy serial”
21.30 Wieczorne wiadomości TV3	22.30 „Furia” dramat
01.00 S. „Bosch”	
	
6.00 S. „Ślepa strefa”	7.00, 13.30 Zasady mojej kuchni

8.20, 14.50 S. „Policja wodna”	9.25, 15.55 S. „Agenci wymiaru sprawiedliwości”
10.35 S. „CSI. Miami”	11.30 S. „Mentalista”
12.30 S. „Ślepa strefa”	17.00 Dzień info
17.30 S. „Mentalista”	18.30 S. „CSI. Miami”
19.30 S. „Seal Team”	20.30 „Ale numer!”
21.00 „Od kołyski aż po grób” film fab.	23.10 „G.I. Joe: Czas Kobry” film fab.
rytas .tv	
5.30, 13.00 Nowy dzień	6.30 S. „Jasnowidz”
7.30 Pół godziny z Valatką	8.00 S. „Tajemnice”
9.00, 19.00 S. „Historia jednego przestępstwa”	10.00 S. „Niespodziewana sprawiedliwość”
11.00, 21.25 S. „Cyganczka Lala. Powrót”	12.00 Kod zdrowia
14.00, 0.30 S. „Ślad”	15.00 S. „Jasnowidz”
16.00, 18.00 Reporter	16.20 Sport. Pogoda
16.30 Litwa na żywo	17.00, 23.30 S.dok. „Paranormalne zjawiska 911”
18.20 Sport. Pogoda	18.30 Życie w biznesie
20.00, 22.30 Reporter	20.20 Sport. Pogoda
20.50 S. „Jasnowidz”	22.50 Sport. Pogoda
23.00 Pytanko	
	
5.50, 16.00 S. „S.W.A.T”	7.25, 14.00 S. „Cobra 11”
8.30, 12.35 „Magazynowe wojny”	9.00 „E-gazas dugnas”
9.30 S. „Współczesna rodzina”	10.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
11.00 S. „Rezydenci”	12.00 S. „Sługa narodu”
13.00 „Totalna	

rozgrywka”	15.00 S. „CSI. NY”
18.00 S. „Simpsonowie”	19.00 S. „Rezydenci”
20.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”	21.00 „Pułapka” dramat
22.55 S. „Elementary”	23.45 S. „Scorpion”
	
6.00 S. „Kadin”	7.00, 17.00 „Rodzinne melodramaty”
8.00 S. „Zakazany owoc”	9.00 S. „Czerwona komnata”
10.00 S. „Cudowny Doktor”	11.00 S. „Bez domu nie jest dobrze”
12.00 S. „Dr House”	13.00, 20.00 S. „Prawo i porządek”
14.00 S. „Niezapomniany”	15.00 S. „Anupamaa”
15.30 S. „Bądź ze mną”	16.00 „Zamieśmy się żonami”
18.00 S. „Niezapomniany”	19.00 S. „Dr House”
21.00 S. „Alex Hugo”	22.55 S. „Zabójcze tropiki”
01.15 S. „Jednostka do zadań specjalnych”	
TVP 1	
5.40 S. „Klan”	6.05 S. „Dziedzictwo”
7.00, 17.40 Audycje Komitetów Wyborczych	7.30, 16.15 Audycje referendalne
7.45 „ALARM!”	8.00 Transmisja Mszy Świętej
8.30 „Kościół z bliska”	9.00 Wiadomości
9.10 „Kwadrans polityczny”	9.25 „Informacje kulturalne”
9.40 S. „Ranczo”	10.40 S. „Komisarz Alex”
11.35 S. „Ojciec Mateusz”	12.25 S. „Korona

TVP WILNO	
7.00 Zwierzaki Czytaki	7.10 Figu Migu
7.35 Moda na rodzinę	8.00 Info Wilno
8.10 Studio Wilno	8.30 Polonia 24
8.55 Wojciech Cejrowski - bosko przez świat	9.25 S. „Sześć siostr”
10.35 To je Borowicz	11.00 Gra słów. Krzyżówka
11.20 Moda na język polski	11.45 Dobre historie
12.10, 21.00 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	12.35 S. „Leśniczówka”
13.00 Info Wilno	13.05 Było, nie minęło
13.25 Nad Niemnem	13.40 Va Banque
14.30 Gwiazdociąg	15.05 Słownik polsko@polski
15.30 Jak to działa	16.00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
16.20 S. „Klan”	16.45 S. „Barwy szczęścia”
17.10 Figu Migu	17.25 Zwierzaki Czytaki
17.35 Polacy świata	17.40 S. „Matki, żony i kochanki”
18.35 Tygiel	19.00 Info Wilno
19.15 Studio Wilno	19.35 Panorama litewska
19.40 S. „M jak miłość”	20.30 Wiadomości
21.25 S. „Leśniczówka”	21.45 Szansa na sukces
22.45 Informacje kulturalne	23.00 S. „Na sygnale”
23.50 Info Wilno	00.05 Studio Wilno
00.20 Sport	00.30 Pożyteczni.pl
LRT TV	
6.00 Hymn Republiki Litewskiej	6.02 Dzień dobry Litwo

6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości	9.00 S. „Soko Leipzig”
9.45, 23.50 S. „Komisarz Rex”	10.35 S. „Prowincjonalna komisarz”
11.30 S. „Diagnoza Betty”	12.15 Euromaxx
12.30 Kto i dlaczego?	13.00 Przyjazna Litwa
14.00 15.00, 16.00 Wiadomości	16.15 S. „Zaklinacze koni”
17.00 S. „Obietnica”	18.00 Kto i dlaczego?
18.30 Ważna godzina	19.30 1000 cudów świata
20.30 Panorama	21.00 Temat dnia
21.30 Język litewski	22.30 Wiadomości Rowerowe
23.00 S. „Okno”	

6.00 Filmy anim.	7.00, 13.20 Pani chłopka
8.00 S. „Walker, strażnik Teksasu”	10.00 S. „MacGyver”
11.00 Będzie wszystkiego	12.00 Wiadomości
14.30 S. „Płomień”	15.30 S. „I odpuść nam nasze winy”
16.30 Dobry wieczór, Litwo	18.30 Wiadomości
19.30 KK2	20.00 Szeszkińska 20
21.00 S. „Poważne sprawy”	21.30 Wiadomości
22.30 „Rozdzieleni” thriller	00.15 S. „MacGyver”

LRT PLUS

6.00 Hymn Republiki Litewskiej	6.05 (Nie)emigranci
7.00 Kto i dlaczego?	7.30 „Dzieci tysiąclecia”
8.30 Wiara i życie	9.00 Dzień dobry Litwo
11.30 Jesteśmy z Ukrainy	12.00 W sercu Litwin

13.00 Zupa naukowa	13.30 Euromaxx
14.00 To jest kino	14.30 S. dok. „Ilkony”
15.30 S. „Służyć i bronić”	16.30 Dzień dobry Litwo
18.30 Wyznania	19.00 Patrz głębiej
19.30 „Dzieło” film dok.	20.30 Panorama
21.00 Temat dnia	21.30 Wizjonerzy
21.35 „Triumf Afrodyty” kantata Carla Orffa	22.30 „Więcej niż nauczyciel”
23.00 Liga Talentów Muzycznych 2023	00.00 Wiadomości DW (ros.)
00.15 Dziś na świecie (ros.)	

6.00 Seriale anim.	7.45 S. „Czy pamiętasz mnie?”
8.55 S. „W wirze miłości”	10.00 S. „Barrister Babu”
11.00 S. „Miłość za witrzyną”	12.00 S. „Zranione serce”
14.00 S. „Dziedzictwo ojca”	15.00 S. anim.
16.00 TV 3 wiadomości	16.30 TV Pomoc
18.30 TV3 wiadomości	19.30 „Show dobrego wieczoru”
20.30 S. „Kobiety kłamią lepiej”	21.00 S. „Najdroższy serial”
21.30 Wiadomości TV3	22.30 „Teraz albo nigdy” komedia
00.45 S. „Bosch”	

6.00 S. „Ślepa strefa”	7.00, 13.30 Zasady
------------------------	--------------------

8.20, 14.50 S. „Policja wodna”	9.25, 15.55 S. „Agenci wymiaru sprawiedliwości”
10.35 S. „CSI. Miami”	11.35 S. „Mentalista”
12.30 S. „Ślepa strefa”	17.00 Dzień info
17.30 S. „Mentalista”	18.30 S. „CSI. Miami”
19.30 S. „Seal Team”	20.30 „Ale numer!”
21.00 „Snajper” thriller	22.50 „Od kołyski aż po grób” film fab.

rytas.tv

5.30, 13.00 Nowy dzień	6.30 S. „Jasnowidz”
7.30 W cieniu mężczyzn	8.00 S. „Tajemnice”
9.00, 19.00 S. „Historia jednego przestępstwa”	10.00 S. „Niespodziewana sprawiedliwość”
11.00, 21.25 S. „Cyganecka Lala. Powrót”	12.00 „Pierwszy raz. 60+”
12.30 Moje miejsce	14.00, 0.30 S. „Ślad”
15.00 S. „Jasnowidz”	16.00, 18.00 Reporter
16.20 Sport. Pogoda	16.30 Litwa na żywo
17.00 S. dok. „Żywi”	18.20 Sport. Pogoda
18.30 Litewskie szkoły	20.00, 22.30 Reporter
20.40 Sport. Pogoda	20.50 S. „Jasnowidz”
22.50 Sport. Pogoda	23.00 Litwa na żywo
23.30 S. dok. „Żywi”	

5.40, 16.00 S. „S.W.A.T.”	7.25, 14.00 S. „Cobra 11”
8.30 „Magazynowe wojny”	9.00 „Na jednym końcu haczyk”
9.30 S. „Współczesna rodzina”	10.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
11.00 S. „Rezydenci”	

12.00 S. „Sługa narodu”	12.30 „Gwiazdy lombardu”
13.00 „Totalna rozgrywka”	15.00 S. „CSI. NY”
18.00 S. „Simpsonowie”	19.00 S. „Rezydenci”
20.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”	21.00 „Sezon na zabijanie” dramat
22.45 S. „Elementary”	23.40 S. „Policjanci”

6.00 S. „Kadin”	7.00, 17.00 „Rodzinne melodramaty”
8.00 S. „Zakazany owoc”	9.00 S. „Czerwony pokój”
10.00 S. „Cudowny Doktor”	11.00 S. „Bez domu nie jest dobrze”
12.00 S. „Dr House”	13.00, 20.00 S. „Prawo i porządek”
14.00 S. „Niezapomniany”	15.00 S. „Anupamaa”
15.30 S. „Bądź ze mną”	16.00 „Zamieńmy się zonami”
18.00 S. „Major Crimes”	19.00 S. „Dr House”
21.00 S. „Alex Hugo”	01.00 S. „Jednostka do zadań specjalnych”

TVP 1

5.35 S. „Klan”	6.05 S. „Dziedzictwo”
7.00, 17.40 Audycje Komitetów Wyborczych	7.30, 16.15 Audycje referendalne
7.45 „ALARM!”	8.00 Transmisja Mszy Świętej
8.30 „Zrujnowani odbudowani”	9.00 Wiadomości polityczny”
9.10 „Kwadrans polityczny”	9.25 „Informacje kulturalne”
9.40 S. „Ranczo”	10.40 S. „Komisarz

11.40 S. „Ojciec Mateusz”	dramat	9.00 „Jedziemy dalej”	Dobosza”	Pański
12.25 „Korona królów. Jagiellonowie”	23.25 S. „Genialna przyjaciółka”	9.20 „Minęła 8.”	14.30 „Było, nie minęło”	13.03 Informacje dnia
13.00 Wiadomości		10.10 „Minęła 9.”	14.50 „Był taki dzień”	13.20 „Czarny sufit” film fab.
13.10 „Agrobiznes”	7.00, 23.05 „Polonia 24”	10.40 Plan dnia	14.55 Film dok.	14.20 „Słowo życia”
13.35 „Rok w ogrodzie Extra”	7.30 „Magiczne Podhale z Sebastianem Karpielem Bułecką”	11.45 „Fakty czy kłamstwa”	15.50 „Przerwana Misja” film dok.	14.30 Msza Święta z Jasnej Góry
13.50 S. dok. „Zdumiewająca Ameryka Południowa”	8.00 „Qulszoł”	12.00 Serwis Info Dzień	16.45 „Giganci historii”	15.20 Muzyczne chwile
15.00 S. „Złoty chłopak”	8.30 „Pytanie na śniadanie” (11.35 „Panorama”)	13.00 Info Raport	17.30 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	15.30 S. „Rodzina Połanieckich”
16.00 Wiadomości	12.10 „Studio Lwów”	14.20 Info Kultura	17.55 „Był taki dzień”	16.50 „Ma się rozumieć”
16.30 „Gra słów. Krzyżówka”	12.30, 17.30 S. „Barwy szczyścia”	14.30 Serwis Info Dzień	18.05 S. „Bodo”	17.00 Informacje dnia
16.55 S. „Dziedzictwo	13.00 Wiadomości	16.30 Info Dzień (17.45 Info Kultura)	20.00 „Ja Cię uczyć każę”	17.10 „Na zdrowie”
18.00 „Teleexpress”	13.15 S. „Ojciec Mateusz”	18.00 „Teleexpress”	20.25 „Spór o historię”	17.30 „Wędrowiec Polski”
18.20 „Jaka to melodia?”	14.10 „Porcelana w składzie słońca” film TVP	18.15 „Teleexpress Extra”	21.00 S. „Matki, żony i kochanki”	18.00 „Po stronie prawdy”
18.55 S. „Klan”	15.00 Audycje referendalne	18.30 „O co chodzi”	21.55 „Ex Libris”	18.50 Muzyczne chwile
19.25 S. „Leśniczówka”	16.00 Wiadomości	19.00 „Za czy przeciw”	22.05 „Historia dzieje się”	18.55 „Poczet Wielkich Polaków”
20.00 „Jeden z dziesięciu”	16.20 S. anim. „Agi Bagi”	19.20 Film dokument.	22.45 „Flesz historii”	19.00 Modlitwa Anioł Pański
20.30 Wiadomości	16.30 S. anim. „Mami Fatale”	20.20 „Jak oni kłamią”	23.00 S. „Fałszerze. Powrót sfory”	19.05 Informacje dnia
20.15 „Jak oni kłamią”	16.40 „GO - TU - JEMY”	20.30 Wiadomości	00.00 „Platerówki” film dok.	19.15 „Rozmowy niedokończone”
21.30 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	17.00 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	21.00 Gość Wiadomości		20.30 S. anim.
22.10 „Tu mówi Polska”	18.00 Teleexpress	21.15 „Minęła 20.”	6.35 „Franciszkanie - droga do ubóstwa” film dok.	21.00 Informacje dnia (wydanie główne)
23.25 „Midway” dramat	18.20 „Uwierzyliśmy w siebie. Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny” film dok.	22.00 „Ludzie z miasta”	7.20 „Żeby być świętym” film dok.	21.20 Modlitwa różańcowa
	18.55 „Kierunek Zachód”	22.10 Serwis Info Wieczór	7.40 „Sanktuarium świętej Anny w La Palud” film dok.	21.50 „Myśląc Ojczyzną”
8.00 „Muzyczne poranki”	19.10 „Magazyn z Wysp”	22.50 „W tyle wizji”	8.35 „Zdrowie z bożej apteki”	22.00 Apel Jasnogórski
8.20 „Wędrowiec Polski”	19.30 „Informacje kulturalne”	23.30 „W tyle wizji Extra”	8.55 „Poczet Wielkich Polaków”	22.20 Informacje dnia
9.00 „Wydarzenie aktualne”	19.45 „Czym żyje świat”	23.50 „Jak oni kłamią”	9.00 Informacje dnia	23.00 S. „Przygody pana Michała”
9.30, 16.30, 22.55 „Informacje kulturalne”	20.05 „Gra słów. Krzyżówka”	00.00 „W akcji”	9.15, 22.40 „Polski punkt widzenia”	23.30 „Więźniarki” film dok.
9.55 „Legenda Tatr” dramat	20.30 Wiadomości		9.35 „Každy maluch to potrafi”	
12.00 S. „Rodzina Kanderów”	21.20 S. „Blondynka”	7.00 „Był taki dzień”	9.50 „Słowo życia”	7.00, 13.00, 0.00 Fani czterech kótek
13.15 „Gdziekolwiek będę...” film dok.	23.35 Audycje referendalne	7.02 „Informacje kulturalne”	10.00 „Mała Nellie od Świętego Boga” reportaż	9.00 Jak to jest zrobione?
14.20 „Film jest bajką” film dok.	23.55 S. dok. „Reset”	7.15, 19.00 S. „Pogranicze w ogniu”	10.30 „Sanktuaria polskie”	10.00 Skarby z szopy
15.15 S. „Stawka większa niż życie”		8.10 „Był taki dzień”	10.50, 20.25 Święty na każdy dzień	10.30 Walka o bagaż
17.00 „Fachowiec” film obycz.	6.35, 11.00 Serwis Info Poranek	8.19 „Okrasa łamie przepisy”	11.00 Audycja Generalna papieża Franciszka w Watykanie	11.00 Łowcy staroci: renowacje
19.00 „Księga Przestrzeni”	8.10 „Jedziemy”	8.35 „Wojna w eterze”	12.00 „Jezusie, ulituj się nad nami!” reportaż	12.00 Łowcy staroci
19.40 „Którędy po sztukę”	8.50 „Agrobiznes”	8.45 „Ukryte skarby”	12.25 „Jestem mamą”	17.00 Skarby z szopy
19.55 „Scena muzyczna”		9.05 „Wojna w eterze”	12.40 „Prosto o gospodarce”	17.30 Dom na piaskach
21.00 „Podwójne życie”		9.15 „Paleta dziejów”	13.00 Modlitwa Anioł	17.00 Łowcy staroci
		9.35 „Czas pieniądza”		19.00 Jak to jest zrobione?
		9.50 „Tu wszystko jest Polską”		19.30 Jak to działa?
		10.15 S. „Maszyna zmian”		20.00 Łowcy staroci: renowacje
		10.45 „Fajna Polska”		21.00 Fani czterech kótek
		11.35 S. dok. „Wszystkie kolory świata”		22.00 Łowcy klasyków
		12.25 „Wojna w eterze”		23.00 Gwiazdorskie fury
		12.30 „Informacje kulturalne”		
		12.45 „Klasztorne smaki według Remigiusza Rączki”		
		13.15 S. „Blondynka”		
		14.00 „Alfabet Andrzeja		

TEATR LALKI i AKTORA w ŁOMŻY

Dni Polskiego Teatru na Wileńszczyźnie

12 października
godz. 10.00
godz. 12.00
2023 rok

Centrum Kultury
w Sołecznikach
Bilety: 5 Eur.
Rezerwacja
pod nr tel.
+37060314487

THORBJÖRN EGNER

KARIUS i BAKTUS

ADAPTACJA i REŻYSERIA JAROSŁAW ANTONIUK

P. KARWENSKI '2006

Organizator

Sponsorzy

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Chrystiewicza

Projekt jest finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy za granicą 2023

Partner

FUNDACJA
zatrzymać
CZAS

Impreza będzie
filmowana
i fotografowana

Policijni brodacze wygrali sąd

Szkocka policja zamierzała wprowadzić zmianę w regulaminie, która wymagałaby przychodzenia na służbę z gładkimi policzkami. Związane to było z koniecznością noszenia maseczek podczas różnych interwencji. Trochę nadgorliwie polecono policjantom, by pozbyli się zarostu. Czterech funkcjonariuszy szkockiej drogówki poczuło się tym dyskryminowanych i sprawa trafiła do sądu, który wydał dla nich korzystny wyrok. Pozew poparła Federacja Policjantów w Szkocji. Całe zamieszanie skończyło się wypłatą odszkodowania w wysokości 60 tys. funtów — po 15 tys. na twarz... oczywiście z brodą.

Fot. Pixabay.com

Kupił maskę za 150 euro, a sprzedał za miliony

Para emerytów z Montpellier na południu Francji postanowiła zrobić porządki na strychu. Zaprosiła antykwariusza, by sprzedać mu znajdujące się tam stare, zakurzone przedmioty. Wśród nich znajdowała się maska z Gabonu. Antykwariusz odkupił ją od właścicieli za 150 euro, a następnie sprzedał ją na aukcji za 5 mln 250 tys. euro! Okazało się bowiem, że chodzi o bardzo rzadki rodzaj afrykańskiej maski z XIX w., która zainspirowała m.in. niektóre arcydzieła tak sławnych malarzy jak Pablo Picasso czy Amadeo Modigliani. Według ekspertów na całym świecie zachowało się już tylko około dziesięciu egzemplarzy tego rodzaju obrzędowych masek plemienia Fang. Para emerytów w wieku ponad 80 lat żąda teraz od antykwariusza odszkodowania w wysokości ponad 4 mln euro na drodze sądowej. Ten ostatni twierdzi, że w momencie, kiedy kupował od nich maskę obrzędową plemienia Fang za 150 euro, nie wiedział, jaka była jej wartość.

Szczyt Mont Blanc skurczył się o 2 metry

Najwyższy szczyt Europy Mont Blanc mierzy obecnie 4805,59 m n.p.m. i w ciągu dwóch lat stracił 2,22 m wysokości. Około 20 ekspertów, uzbrojonych w precyzyjne narzędzia i wyposażonych po raz pierwszy w drona, wspięło się na szczyt Mont Blanc w połowie września i przeprowadziło pomiary wysokości oraz badania, jak zmiany klimatyczne wpływają na alpejskie szczyty. Wysokość Mont Blanc od wieków się zmienia m.in. z powodu zmian grubości pokrywy lodowej, która przykrywa szczyt. Grubość pokrywy się zmienia w zależności od pory roku, opadów i wiatru.

Fot. Pixabay.com

Fotomigawka

Entuzjaści zdrowego stylu życia otwierają sezon kąpieli w zimnej Wilence Fot. Tomas Vinickas, ELTA